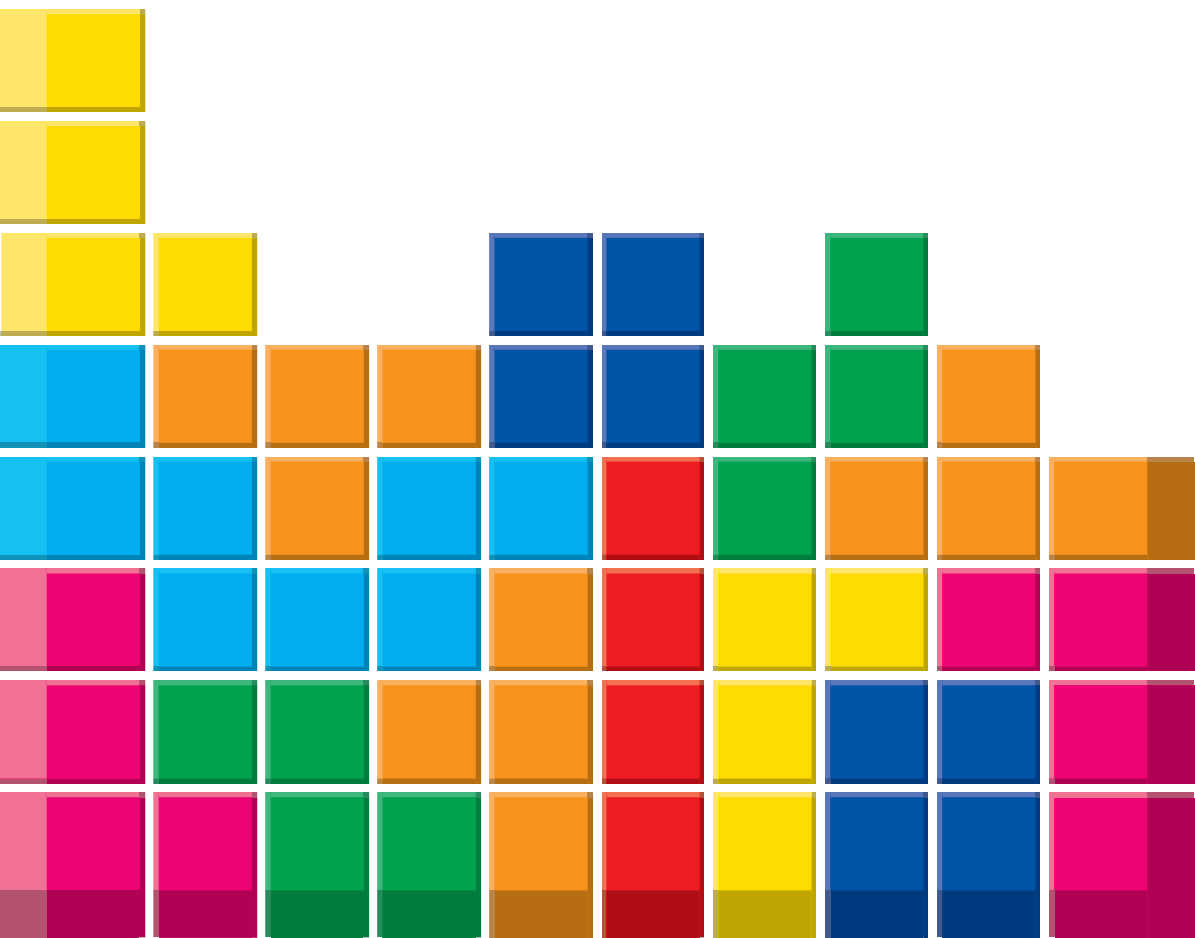

Noorsootööst siin ja praegu

Artiklite kogumik

Noorsootööst siin ja praegu

Artiklite kogumik

Tallinn 2009

Keeletoimetused: Avatar Tõlkebüroo
Kujundus: Balázs Herczeg
Trükk: AS Pajo Trükikoda
Kogumiku väljaandja: Eesti Noorsootöö Keskus
Suur tänu kõigile, kes kogumiku „Noorsootööst siin ja praegu”
valmimisele kaasa aitasid.

Haridus- ja Teadusministeerium

Sisukord

■ MÕELDES NOORSOOTÖÖST

Noored on suur jõud	11
Ene Ergma	
Elamused ja kogemused	15
Fred Moritz	
Säravad tähed	19
Maarja Võrk	
Õiged valikud õiges eas	22
Georg Merilo	
Kui Liis Buenos Airesesse jõudis ehk täistuuridel 180-kraadise pöördeni	28
Liis Kängsepp	

■ TEHES NOORSOOTÖÖD

WANTED – aktiivne noor	37
Küllike Altenberg	
On aeg tegutsema hakata	43
Kristiina Lees, Britta Gassmann, Joel Juht	
Tere, kas tohin noortekeskusesse tulla?	49
Riina Vaap	
Kui koostöö on vastastikune.	54
Ilona Ignatuhhina	

■ PLANEERIDES NOORSOOTÖÖD

Noorsootöö olemus ja sisu.	61
Edgar Schlümmer	
Lõimitud noortepoliitika kujunemine Eestis	78
Anne Kivimäe	

Kui räägitakse noortest, siis on selles arutelus enamasti kaasarääkijateks õpetajad ja lapsevanemad ning nende panust noorte arengusse olekski raske ülehinnata. Kooli poolt pakutava haridusest ei saa keegi hakkama ning kodust saadavad hoiakud, väärtused ja teadmised on kahtlemata sama vajalikud. Kuid on veel kolmaski oluline noorte arengusse panustaja – noorsootöötaja. Milles siis väljendub noorsootöötaja panus?

Kas hakkame vee väärtust tundma siis, kui kaev on tühi, või oleme juba täna valmis hindama noortevaldkonna tähtsust ühiskonnas?

Koos ühiskonnamuutustega on ka noorsootöö läbi teinud olulised muutused. Noorsootöö põhimõtete hulka kuulub noorte vajaduste, huvid ja soovidega arvestamine, noorte omaalgatuse toetamine ja kaasamine noorte jaoks oluliste otsuste tegemisse. Noorsootöö toimub seal, kus on noored oma vaadete, arvamuste ja huvidega ehk huvikoolides, laagrites, malevates, noorteorganisatsioonides, noortekeskustes, koolide huviringides ning muudes kooli-, perekonna ja töövälistes arendavates tegevustes.

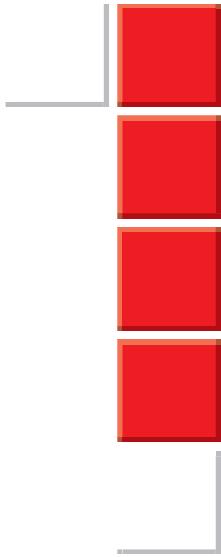
Kogumik „Noorsootööst siin ja praegu” kirjeldab noorsootöö olulisust noorele ning tõstab esile selle väärtust ühiskonnas. Raamat annab ülevaate noorsootöö mõningatest tahkudest, et avada lugeja ees mõned „uksed” ning ehk innustades nii ka lugejat noortevaldkonna arengule kaasa aitama.

Käesolev kogumik „Noorsootööst siin ja praegu” on valminud Euroopa Sotsiaalfondi programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine” raames. Oma mõtteid noorsootööst ja selle väärtuslikkusest jagavad Riigikogu esimees Ene Ergma, JJ-Street Dance Company tantsuõpetajad, ajakirjanik Liis Kängsepp, noorte koolitaja Georg Merilo ja paljud teised.

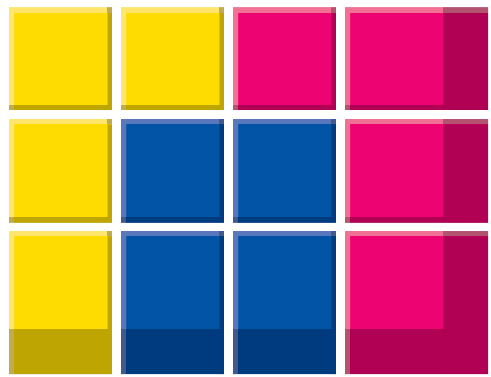
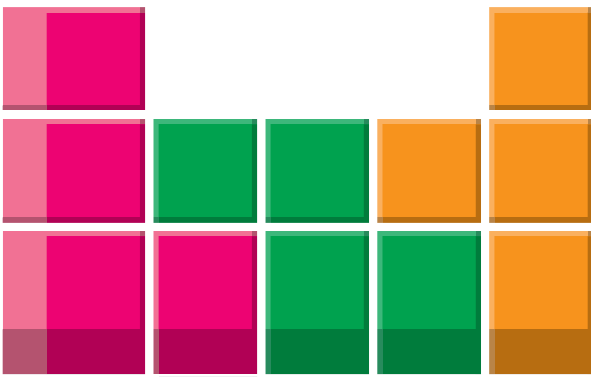
Head lugemist!

MÕELDES
NOORSOOTÖÖST

Noored on suur jõud

Ene Ergma

Riigikogu esimees

Peamine riigi arengu võti on see põlvkond, kellele kuulub riigi tulevik. Seetõttu tuleb igal riigil pöörata suurt tähelepanu lastele ja noortele ning on loomulik, et noori arenevaid inimesi on vaja nende arengus aidata ja suunata.

Aeg-ajalt tabame mõne vaidluse, kes peaks kandma suuremat rolli lapse arengus, kas kodu või kool. Lapse arenguks peavad ikkagi kõik osapooled oma tubli panuse andma, tuleb vaid tunnistada sama eesmärki, et vahvast lapsest kasvaks vahva ja tubli täiskasvanu.

Kümne aasta eest Riigikogus vastu võetud noorsootöö seadus määratleb, et noortele on oluline luua arendavaid tingimusi ka väljaspool perekonda, õppekava ja tööd. Selle seaduse alusel on noor 7- kuni 26-aastane isik. Määratletud vanusegruppi mahub ligi üks neljandik Eesti elanikkonnast.

Huviharidus, koolitused, täiendõpe, noorte puhkamisvõimalused – kõikide nende valdkondadega tegeleb noorsootöö. Tänapäevaste laste ülesandeks ei ole kindlasti ümbritseva maailma passiivne vaatlemine ja määratlemata tulevikus ettetulevaks „otsustajarolliks” valmistumine. On loomulik, et noored kaasatakse juba täna ühiskonnakorraldusse, andes neile võimaluse osaleda otsustamisprotsessis ja kaitsta oma huvisid neid puudutavates valdkondades. Riigikogu esimehena olen näinud palju tublisid tegusaid noori, olgu siis lasteparlamendis sõna võtmas või noorteühendustes tegutsemas.

Hinnanguliselt on noorteühingute tegevustesse kaasatud vaid umbes 5 protsenti noortest, mis tähendab seda,

et on terve hulk noori, kelleni pole veel jõutud. Huvi noorte kaasatuse ja vaba aja kasutamise võimaluste vastu on olemas, aga noorteni jõudmise ja nende eelarvamuste ületamisega tuleb veel vaeva näha, sest noortetöö on ideaalis suunatud kogu vanuserühmale.

Elanikkonnaküsitluse „Mina. Maailm. Meedia” 2008. aasta andmed näitavad, et Eesti elanikud peavad praegu noorte elustiili suurimaks mõjutajaks eakaaslasi – teisi noori nende kõrval. Peaaegu võrdseks eakaaslastega peetakse vanemaid, kooli ja internetti.

See mõte pole uus, kuid kordaksin seda veel: ehk on aeg püüda viia noortetööd rohkem internetti või siduda olemasolevat noortetööd rohkem tänapäeva tehniliste võimalustega. Kui 90 protsenti noortest tunneb end internetis koduselt, tasub igal juhul püüda leida selleks võimalusi.

Eesti inimarengu aruande kohaselt on üheksa kümnest küsitletud kooliõpilasest veendunud oma oskustes internetti igaks eesmärgiks kasutada. Noored usaldavad internetti rohkem kui televisiooni ja peaaegu sama palju kui lähedasi inimesi, teatmeteoseid ning õpetajaid ja õpikuid. Nad võtavad foorumitesse kirjapandut infoallikana tõsiselt.

Professor Marju Lauristin on öelnud, et meie üks kõige tõsisem probleem on see, et ehkki noored on kõrgel tasemel internetikasutajad, on täiskasvanud kaotanud või kaotamas võimalust isegi hoomata noorte internetikasutust. Lauristini sõnul oleme me jätnud noored internetti üksi ega tegele sellega. Noored näevad samal ajal internetti võimaluste pakkujana: see aitab neil maailma tundma õppida. Miks mitte püüda selle kaudu neile läheneda ka noorsootöös?

Eestis on olnud paremaid aegu kui praegune, on olnud ka hullemaid. Siiski on tööpuuduse kasv ja majanduse

jahtumine pannud Eesti pered keerulisse olukorda, kuna perede tarbimisvõimalusi piirav kriisiolukord mõjutab ka paljusid noori, kelle väärtushinnangud lähtuvad märkimisväärselt sellest, mida neile pakutakse, mida nad pakutavast soovivad ja mida nad lõpuks enesele lubada saavad.

Noortele ei pruugi see meeldida, kuid selline aeg pakub ka võimalusi nende mõjutamiseks: üha uute asjade asemel paneb rahaliselt kitsam aeg neid väärtustama vaimsust, inimestevahelisi suhteid ning pere ja sõprade seltsis veedetud aega. Loodan, et enam väärtustakse ka aega, mida kasutatakse teadmiste omandamiseks – kas siis koolis õppides või raamatukogus raamatuid lugedes. Vaba aja kasutamine iseendasse ja oma suhetesse investeerimiseks on minu hinnangul võimalikest parim valik. Ülal viidatud inimarengu aruandes toodud arvud narkomaania, alkoholismi, koolivägivalla kohta osutavad vajadusele vältida võimalikukult suure hulga noorte sattumist ühiskonna ääremaadele töötutena, narkomaanidena, seaduserikkujatena.

Olen korduvalt rääkinud noortest inimestest, kes põhikooli oma eakaaslastega samal ajal ei lõpeta või ei õpi üldse. Nagu teame, on haridusliku läbikukkumise sotsiaalne ja rahaline hind väga kõrge. Need „kaotatud” noored võiksid olla ühiskonna tugev osa, kuid neist on saanud abivajajad. Pean seda kahetsusväärseks ning näen ka selle probleemi lahendamisel olulist rolli noorsootööl, mis aitab noorte vaba aega kasulikult täita – kas teiste noortega koos aega veetes või isegi ühiselt õppetööd tehes. Selle kombinatsiooni töölesaamise korral saaks noorsootöö areneda ülimalt tänuväärseks toeks kogu meie ühiskonnale. Noorsootöö pakub võimaluse maandada tarbimise ja infoühiskonna riske ning kanaliseerida noorte tegevus, toetades nende saamist pädevateks info- ja tarbimisühis-

konna võimaluste kasutajateks ning piisavalt pädevaks ja aktiivseks sihtgrupiks, kel pole probleeme elulaadi ja väärtushinnangutega.

Maailmas arvatakse koolist väljalangejate hulgas olevat umbes kolmandik kõrge vaimse võimekusega õpilasi. Eestis langeb põhikoolist välja 500-600 last, mis tähendab, et umbes 200 neist võivad olla tõeliselt andekad, kuid neid ei ole märgatud või pole õpi- ja arengukeskkond olnud nende jaoks soodne. Noortekeskused on selleks kohaks, kus noor inimene saab oma ideid realiseerida. See on justkui tasakaaluala, kus erinevad mõjud saavutavad oma optimaalse seisundi ja aitavad noorel toime tulla, end avada ja areneda. Niisiis saavad noorteühendused pakkuda õppimisvõimalusi ning noorsootöötajad noorte parimaid omadusi märgates neid omadusi võimendada.

Soovin kõigile noorsootöö tegijatele jaksu, sooja südant ja sära silmadesse!

Elamused ja kogemused

Fred Moritz

Tallinna Kunstigümnaasiumi õpilane, 11. klass

Noorsootöö

Esimest korda puutusin noorsootöötajatega otseselt kokku, kui nad tulid meie kooli ennast tutvustama ning kutsusid kitarrimängu õppima ja kokandusklubisse. Nüüd olen terve aasta osalenud kokandusklubis ja õppinud kitarrimängima ning noorsootöö on minu arvates tahe anda noortele võimalus vabal ajal midagi sisukat teha.

Minu jaoks on noorsootöö üks väga mõnus asi, sest minuga viitsitakse tegeleda. Noorena tunnen vajadust suunamise, aitamise ja juhendamise järele. Noortekeskuses alustasin kitarrimängu õppimisega, milles mind aitas noorsootöötaja, kes andis kitarritundides palju häid harjutusi. Mind õpetati just niisuguse tempoga, nagu ma omandada jõudsin. Ühtlasi liitusin kokandusklubiga, kus teeme noorsootöötaja juhendamisel koos süüa. Kui mind ilma kiirustamata ja mulle pühendunult aidatakse, juhendatakse, suunatakse, siis ma tunnen, et mu vaba aeg on sisukalt veedetud.

Noorsootöötaja

Noorsootöötaja teeb kogu aeg midagi huvitavat, näiteks plaanib uut projekti, üritust, kujundab noortekeskust ümber. Tal on alati midagi uut ja põnevat pakkuda – küll laagrit, seminari, kui kõigest ei jõua osa võtta, siis saab valida. Kogemused, mida pakutakse, on suurepärased: viimati osalesin Briti Nõukogu Tulevikulinna mängus – see on mäng, kuhu kaasatakse kindla linnaosa erineva-

test asutustest inimesi ja loomulikult noored, et siis koos mõelda, kuidas antud linnaosa paremaks muuta. Teisi kuulates õppisin väga palju. Seal olid inimesed linnavalitsusest, muinsuskaitsest, arhitektuuribüroost, samuti noorsootöötajad, ning ma sain palju inspiratsiooni. Ühtlasi olid seal ka noored, ma sain välja öelda oma arvamuse ja kujundada Tallinna tulevikku, sest kõik meie soovitud ja arvamused saadeti otse linnaosavalitsusse. See oli väga elamusterikas ning õpetlik kogemus.

Tulevikulinna mängu mängivad kahe päeva jooksul linnaelanikud, kes esindavad erinevaid valdkondi ja vaateid. Mängu eesmärk on leida kõige parem idee linnaelu kvaliteedi tõstmiseks – see idee võib puudutada linna teatud piirkonda või linna tervikuna või olla lahenduseks mõnele globaalsele probleemile, millega linnad silmitsi seisavad.

Kohalikud osapooled – omavalitsused, kogukonna grupid, kultuuri-, hariduse- ja linnaregeneratsiooniga tegelevad organisatsioonid – valivad teema, toimumiskoha ja osalejad, et kindlustada, et mäng vastaks kohalikele oludele. Võistlevad meeskonnad valivad välja linna jaoks olulised probleemid, olgu need siis keskkondlikud, ühiskondlikud, majanduslikud või kultuurilised. Mängijad kasutavad spetsiaalselt välja arendatud Tulevikulinna mängu ainulaadset ja innovatiivset metodoloogiat, mis on valminud Briti Nõukogu ja briti organisatsioonide CLES ja URBIS koostöös. Mängijad tulevad välja ideedega, mida nad testivad ja arendavad koostöös praktikute ja kogukonna liikmetega.

Allikas: www.britishcouncil.org

Minu lemmiknoorsootöötaja on Liisi Saareväli Kopli noortekeskusest, sest ta suhtleb meiega nagu sõpradega. Ta on väga avatud mulle ja minu sõpradele. Ta on hea kuulaja ning mulle meeldib ka see, et ta on mitmekülgne

inimene. Ta juhatab nii kunstistuudiot kui ka meie kokandusklubi. Kuigi kokandus on reedeti, kui pikk ja väsitav töönael peaaegu läbi, on ta meie saabudes endiselt rõõmus.

Avatud noortekeskuste suvepäevad

Siiani on kõige eredam ettevõtmine olnud avatud noortekeskuste suvepäevad, mis toimusid juuni lõpus. Sai kolmekspäevaks linnast välja. Kohapeal toimusid erinevad mängud, mis arendasid koostööoskust. Meeleolu oli lõbus ning kogu territooriumil leidis aset põnev aaretejaht. Tegime igasuguseid sportmänge ja saime uusi sõpru. Lisaks sain olla noorsootöötajatega koos hoopis teises õhkkonnas, mis tegi nad mulle lähedasemaks. Suvepäevad olid nii erilised, kuna saime kolm päeva teha sportlikke tegevusi ja leidsime hulga uusi sõpru ning ja see kõik toimus vabas õhkkonnas ja suvesoojuses.

Avatud noortekeskus-noorsootööasutus, mis tegutseb avatud noorsootöö meetodil, kus vabatahtlikkuse alusel võivad käia kõik noored ja mis on ümbruse noorsootöö korraldamise keskus. *(Eesti Noorsootöö Kontseptsioon)*

Noortekeskus

Esimest korda oli noortekeskusesse raske minna, kartsin, et seal ei ole mõnus: halb õhkkond ja seltskond. Otsustasime siiski koos noortega minna ja nüüd käime seal regulaarselt juba terve aasta.

Noortekeskus on minu jaoks kohe kindlasti koht sõpradega koosolemiseks. Tänu noortekeskusele olen saanud palju väärtuslikku infot erinevate ürituste kohta: kus need toimuvad ja kuidas sinna minna või on noorsoo-

töötaja tulnud meiega koos. Lisaks olen saanud juurde enesekindlust: varem ma ei julgenud lihtsalt plakatil reklaamitava üritusele kohale minna. Kui keegi sulle ikka ära seletab ja ise kaasagi tuleb, on kergem minna. Noorsootöötajad on õpetanud mulle oma vaba aega õigesti kasutama. Hea on see, et Kopli noortekeskus on mu koolile ja kodule nii lähedal. Saan otse pärast kooli noortekeskusesse minna, kas siis bändiruumi harjutama või mujale. Esimest korda oli raske tulla – hirm oli.

Minu tulevik noortekeskuses

Ootan väga aega, kui algab kokandusprojekt, kus mina ja mu sõbrad teeme läbi kokaks õppimise baaskursuse. Selle projekti üheks tulemuseks on kokanduskalender. Tahtsime olla autorid ja nüüd ongi nii, et kalendri tegemist juhendab küll noorsootöötaja, aga me teeme selle ise: teeme toitudest fotod, kirjutame omapoolseid nippe, küljendame ja kujundame.

Säravad tähed

Maarja Võrk

Swedbank AS sponsorsuhete juht

Noored on meie tulevik – kõlab üsna kulunult ja võib-olla pisut vanamoodsaltki? Olgu kuidas on, see tõdemus ei kao, olgu riigikord või majanduslik olukord milline tahes! Noored arendavad ühiskonda ja esitavad sellele ka piisavalt suuri väljakutseid. Ka Swedbank tahab olla kaasatud neisse projektidesse, mis aitavad leevendada ühiskonna valupunkte ja panna õlg alla seal, kust algavad muutused.

Üheks selliseks näiteks on Swedbanki noortepanganduse NPNK poolt läbiviidav konkurss „Tähed särama”, mis sai tänavu juba üheksa-aastaseks. Välja antakse koguni miljon krooni noorte ideede elluviimiseks. Kui reeglina on projektikonkursid suunatud vanematele ja juba üsna kogunud projektikirjutajatele, siis „Tähed särama” konkurss ootab just noorte endi poolt kirja pandud ideid. Mõistagi võivad teha seda ka täiskasvanud, kuid seda ainult juhul, kui projekti eesmärk on parandada noorte elu.

Pidevalt laekuvad taotlused ja pakkumised pangale tekitasid vajaduse luua programmi, mis annaks kõigile soovijaile võrdsetel alustel võimaluse toetuse saamiseks. Teisalt oli oluline ka see, et head ideed prügikasti ei lendaks, vaid säiliks ning võimalusel ellu ärkaksid. Seetõttu

Noorsootöö rahastamine:

1. Vanemate ning noore endi poolt;
2. Kohalike omavalitsuste eelarvest;
3. Riigieelarvest Haridus- ja Teadusministeeriumi eelarve osana;
4. Fondidest ning erinevatest programmidest;
5. Erasektorist.

(Noorsootöö strateegia 2006-2013)

otsustaski Swedbank aastaid tagasi kutsuda ellu noorte-
projektide konkursi „Tähed särama”, mis toimib tänaseni.
Konkursile on oodatud projektid, mis muudaksid noorte
maailma: aitaksid teaduse, tööhõive ja praktika, karjääri
planeerimise, spordi, meelelahutuse, hea- või tugitege-
vuse, hobide või mis tahes muu innovaatilise valdkonna
kaudu noorte elu põnevamaks ja sisukamaks muuta.

Toetust saavad projektid on reeglina julged, uuendus-
likud ja sellised, kus noor ise käe külge paneb. Projektide
eelhindamise viivad sealjuures läbi noorte enda eakaas-
lased, tudengid, et nad saaksid ise otsustada ja valida,
kuhu toetussumma suunata. Lõpliku otsuse teeb hinda-
miskomisjon, kuhu kuuluvad erinevate eluvaldkondade
esindajad.

Läbi aastate oleme näinud erinevaid mõttemustreid:
on olnud väga innovaatilisi, väga arendavaid, väga pers-
pektiivikaid, väga humoorikaid ideid. On olnud ka üli-
malt väljapaistvaid projekte, nagu näiteks filmifestival
„KSG Nui”. 2006. aastal sai Mikk Noorkõivu eestveda-
misel toetuse rühm aktiivseid noori Kadrioru Saksa
Gümnaasiumist, kes hakkasid korraldama amatöörfilmi-
festivali „KSG Nui”. Festivalil näidati kooliõpilaste endi
tehtud lühifilme.

Konkursil on võimalik osaleda ka mitu aastat järjest.
Hindame jätkusuutlikke projekte, mis on suutnud endale
hinge sisse puhuda ning vajavad ellujäämiseks lisatoetust.
Näiteks Lasnamäe noortekeskuses tegutsev Anneli Or-
gussaar on konkursi „Tähed särama” kaudu saanud toetust
juba kaks korda. Anneli tegeleb lastega, kes on keskusesse
suunatud sotsiaaltöötaja poolt. Et noored sihitult ringi ei
hulguks, mõtleb ta neile välja erinevaid tegevusi, nagu loo-
maaiakülastus, käsitööring, fotograafiaõpe jne – hea näide
sellest, kuidas noor abistab teisi noori ja tegeleb nendega.

Toetasime 2006. aastal Noortebändide festivali korraldamist ja 2007. aasta võitjaks sai Bedwetters.

Noortega koos töötades saame teada, milline on nende mõttemaailm ja millised on nende huvid. Järjekordset teostunud ideed nähes tunneme, et teeme õiget asja ja oleme õigel teel.

Järjest tähtsamad on ühiskondliku vastutusega seotud algatused. Võtsime südameasjaks toetada unikaalset algatust, mis toob värsked ja võimekad ülikoolilõpetajad tagasi kooli – õpetama ja liidriks saama. Kõik noored, kes osalevad programmis Noored Kooli, saavad kahe aasta vältel uuenduslikku õpetaja- ja liidrikoolitust ning toetusvõrgustiku. Õpetamiseks vajalike oskuste ja teadmistega on nad tulevikus võimelised edukalt juhtima mis tahes ettevõtmist. Nende noorte valik olla õpetaja on aga selleks vajaminevaks eeskujuks, mis aitab luua positiivset muutust meie hoiakutes, Eesti hariduses ja ühiskonnas.

Swedbank on juba aastaid tunnustanud silmapaistva õppeedukusega ühiskondlikult aktiivseid tudengeid stipendiumitega. Täna on Swedbanki stipendiumi saanud rohkem kui 150 tudengit.

Swedbank soovib panustada Eesti ühiskonna väärtuste parendamisse ja leiame, et just läbi aktiivsete noorte jõuame kõige kiiremini ja loovamalt sinna, kus meid vajatakse.

Õiged valikud õiges eas

Georg Merilo

Noorte koolitaja, peres kaks poega

Nagu ikka, on äärmusi kaks: ühel pool soovitav, teisel pool mittesoovitav. Mittesoovitavat äärmust iseloomustab näide, kuidas koolipoiss kirjutab seletuskirjas klassijuhatajale, et „minu vanemad ei saanud osaleda eilsel õppenõukogu koosolekul, kus oli arutlusel minu personaalküsimus, kuivõrd nad ei teadnud sellest, sest ma ei suutnud neid leida ühestki neist kohtadest, kus nad tavaliselt joovad.” See on mittesoovitav stsenaarium, nii lapsevanemate, laste, noorsootöötajate kui ka kogu ühiskonna jaoks.

Teine variant – soovitav, ent kahjuks mingil põhjusel meie reaalsusest kaugel – on lapsed ja noorukid, kes on teinud midagi, mille tulemusel nad on täiskasvanuks ja hiljem lapsevanemaks saades võimelised olema täisväärtuslikud selle sõna kõikides tähendustes. „Täis-“, kuna on tegelenud nii formaalse kui ka mitteformaalse õppimisega, seejuures täie võimaliku pühendumisega, ning „väärtuslikud“, kuna lapsest täiskasvanueani õppimine ja õppima õppimine on väärtus, mis on üks kvaliteetse elu alussammastest. „Mida Juku ei õpi, seda Juhan ei tea” – on see vanasõna üldse meeles, on selle sisu arusaadav? Tegu pole vanade eestlaste arusaamatu kalambuuriga, kus mõne praeguse arvaja meelest koguni kaks tegelast, Juku ja Juhan. Ei, hea lugeja, juba hallil ajal, mil elutempo oli tänasest võrreldamatult aeglasem, saadi aru, et täiskasvanuks olemine toob lisaks suhtelisele vabadusele kaasa ka palju kohustusi.

Tõepoolest, kes ei ole suutnud kuuendast eluaastast kahekümnendate alguseni suunatult selle nimel ponnistada, et olla vana Euroopa (või Vana-Kreeka, või ka kogu maailma) standardite järgi haritud mitmekülgne noor, sellel läheb keeruliseks, et allesjäänud (just nimelt!) elu jooksul lünki täita.

Hea lugeja märkas ehk viimases lõigus sõna „suunatult”. Keda peab suunama? Aga loomulikult meie väikseid armsaid kiisu- ja koerapoegi, kes võivad küll tont teab mis emotsiooni või väikses peakeses toimunud protsessi tulemusel midagi tahta või mitte tahta, ent kes ei näe veel üldist, suuremat, nende maailmaga sobivat pilti. On ju see maailmgi veel ahtake. Nii nagu loomariigis, tuleb ka lapsevanematel, õpetajatel ja noorsootöötajatel suunata armsate väikeste nina – ka eksinute oma – õiges suunas ja tagada rühkimine läbi vastutuule. Kuidas see Kingpool oma hiirele kassikarjast läbi sõites ütleski? „NÜÜD pea vastu!”... ja läbi nad said!

Idealis võiks kõikidel peredel, kus lapsed kasvamas (ja eriti muidugi vanemateta või ühe vanemaga või vana vanemate poolt kasvatatavatel lastel), olla isiklik, konkreetselt määratud noorsootöötaja – midagi perearstisüsteemiga analoogset. Koolimineku eas saaks laps endale noorsootöötaja, kellega nii vanemad kui ka laps / noor ise vajadusel suhelda saab, kas või kord aastas, kontrollimaks, kas ollakse õigel (ja tänapäeva nõuetele vastaval) rajal.

Seniõeldu on teooria, allakirjutanu seisukohad selle kohta, kuidas asjad üldises plaanis näivad olevat. Nüüd räägin aga konkreetselt, meie pere näitel.

Väikesed lapsed

Meie pere on valinud eeskuju näitamise tee. Papa õpib võõrast keelt, pingutab tähti kirjutada, keeleots suust väl-

jas. Mida teevad meie armsakesed? Näevad, et nendegi lugemis- ja kirjutamismängud pole mingi tüütu kohustus, vaid midagi ägedat, mida papa teeb vabatahtlikult, ning et vaevanägemine selle juures on asja loomulik osa. Mamma maalib, süveneb, mõtleb, seab valmis molberti, teeb ümber, sätib värve, peseb pintsleid, raamib töid, paneb näitust üles... Mida teevad meie kallikesed? Nõuavad paberit, eelistades selgelt mitte A4-formaati, vaid ehituspapirulli, mis põrandal toast tuppa vonkleb. Milleks piirata fantaasiat paarikümne sentimeetri suuruse loomisväljaga? Lapsed ei taha sunnitult rohelist värvi muru tarvis, sinist taeva jaoks või kollast päikese kujutamiseks. Meie väikesed kangelased soovivad viitkümmet eri tooni ning teha täpselt seda, mida hing ihkab, sest see ongi loomine.

Mis puudutab lasteaeda ja selle valikut, siis siin on seis selge: kui vanemad suudavad (loe: tahavad) õhtul peale kella viit ja nädalavahetustel olla laste jaoks 99% olemas, siis pole kvaliteedi mõttes vahet, kus laps käib. Meile meeldib, kui lasteaias on kakskeelsed kasvatajad, kuna meie pere ise on samasugune. Mis on aga tähtis, logistilises mõttes, on kodu, lasteaia ja trennikoha või huviringi jäämine ideaalis jalutuskäigu kaugusele. See on väga oluline, et mitte raisata kõige kallimat vara – aega –, ning annab suurepärase võimaluse koos lastega käsikäes jalutada.

Eelkooli meie ei poolda, see on siiski vanemate asi, liiksaks on õppimise funktsioon ka lasteaia viimases rühmas kenasti olemas. Pole ju paha, kui vanemad harjuvad esimeste töövihikute kaudu last (alguses lihtsamate) kooliülesannete juures aitama ning mis veel tähtsam, selleks aega varuma. Eelkoolide, eriti nn eliitkoolide osas on märgata vanemate ärevust konkurentsi pärast, „eliiti” sisenemise püüdu juba 6–7-aastaselt ning uhkust, kui see vormiliselt õnnestub – see on aga absurdne.

Koolilapsed

Kooli valikus on meie pere eliitkoolinduse kontseptsiooni eitaja, tegelikult mitte lihtsalt eitaja, vaid meie peame eliitkooliks hoopis seda kooli, kus on südamega õpetaja ning suhteliselt väiksed klassid personaalseks lähenemiseks ja ideaalis minimaalse kodutööga. Samuti ei pea me õige konkurentsi kunstlikku tekitamist ajal, mil tähtis on õppima õppimine, st õpiharjumuste omandamine terveks eluks.

Selle perioodi vältel on noorsootöötajaks – lapsevanema partneriks asjade sisulisel arutelul – klassijuhataja, aineõpetajad, treenerid ja huviringide juhid, aga ka laste sõprade vanemad. Kõigi nende piisav vastastikune suhtlemine tagab lapse jaoks hoituse ja omaksvõtu tunde ning aitab ühtlasi teha valikuid, olgu suuri või väikseid, ent eelkõige last ennast silmas pidades.

Prioriteediks, nagu öeldud, on õppimine. Aga äärmiselt tähtis on ka lugemise ja etlemise, näitlemise ja luuletamise, joonistamise ja kaunite kunstide, väärtfilmide ja kvaliteetmuusika väärtustamine kodus, vastavad toredad üritused, seda ka tähtpäevadel koos külalistega. Keelte õppimist ma ei mainigi. Ühesõnaga, tähtis on vaimu arendamise harjumuse tekitamine.

Terve keha osas on see iga samuti ülioluline. Valiku lihtsustamiseks oleme meie näiteks kaalunud üht üldfüüsilist (näiteks ujumine) ja üht osavusala (näiteks tennis). Alad võivad muutuda, aga harjumused jäävad.

Noored 15–21

Selles vanuserühmas tuleb teha valik, mida hakata tegema noore täiskasvanuna. Kelleks saada? Meie pere jaoks on need valikud alles tulevik, ent juba praegu on

selge, et tähtis on kõigepealt mingi oskuse, professioni valik ja selle omandamine ning vastav praktika. Kõlaga see kui küüniliselt tahes, pole tõepoolest vahet, kas noormees või neiu valib kõigepealt koka ja siis näitleja ameti või tarkvara-arenduse ja siis kunstiajaloo. XXI sajandil on hakkamasaamise alus oskus oma käte ja peaga midagi ära teha, mitte Oxfordi lõpupaberid – ehkki ka neil on oma roll, hilisemas eas.

Teine prioriteet valikute osas on kindlasti keelte juba süvendatud õppimine koos praktiseerimisega (elamine, rändamine, töötamine või tudeerimine) vastavat keelt kõneleval maal.

Noorsootõtaja on selles vanuses eeskätt usalduse võitnud autoriteet, olgu ta siis kursuse juhendaja, füüsikaõpetaja või isa vend. Selles vanuses ollakse skeptilised nende osas, kes nõu pakkuma trügivad.

Eliit

Eespool oli juttu eliidist ning lugeja jaoks võis asi segaseks jääda. Eliit pole halb, kui see on ehtne. Eliit peab olema. Üks sugugi mitte väike viga taasiseseisvusajal tehtud vigadest on see, et rahvuslik eliit jäi planeeritult taastootmata. See aga ei tähenda, nagu ei eksisteeriks kõverpeegli-eliiti: Vale-Dimitrisid on kõik ajakirjad täis. Aga puudub eliit selle tõelises, harituse tähenduses, kus paar-kolmsada noort oleks saadetud kuni doktorikraadi omandamiseni riigi kulul välismaale tingimusel, et nad seejärel tagasi tulevad ja Eesti jaoks elavad. Elame juba XXI sajandi teises kümnes. Mis takistab meid praegu panustada sellele, et lapsed ja noored saaksid väga tugeva klassikalise põhja kohustuslikus koolihariduses ja mitteformaalses õppes?

Lahendused

Üks lahendus on kindlasti mitteformaalse õppe kihvtiks tegemine, selle väärtustamine formaalse õppe kõrval. Näiteks „pädevuspass”, omamoodi matriikkel, kuhu laps ja noor saab korjata hindeid, kas või osalemise eest mitteformaalsel koolitustel. 21. eluaastaks võiks pädevuspass olla kopsakas (e-)dokument, mis oleks osa noore inimese identiteedist, omamoodi signatuur, mis kinnitab, et konkreetne nooruk on pidanud õppimist väärtuseks, et saada võimalikult varases nooruses osa küpseks tegevaist asjust. Silmas on peetud just seda, mis eristab noort 45-aastasest. Mida varasemaks (siiski mitte liiga varaseks, jutt on ikkagi vanusest 15+) on võimalik tuua need teadmised, mille kogenud inimene on omandanud, seda kiirem on ju progress ning seda kvaliteetsem on järgmine põlvkond.

Kokkuvõtte asemel

Olukord, kus jahti hinnetele ning konkurentsi peetakse normaalseks juba eelkooliealiste seas, ei too midagi head. Noorsootöös – nii spetsialistide kui ka vanemate ühises tegevuses – on vaja saavutada olukord, kus eesmärgiks on 21-aastaseks saanud mitmekülgne ja elus toimetulev inimene, kes suudab hilisemas elus olla oma lastele adekvaatne vanem sõber.

Kui Liis Buenos Airesesse jõudis ehk täistuuridel 180-kraadise pöördeni

Liis Kängsepp
Ajakirjanik, raamatute „Minu Argentina” ja
„Mina vandersell. Lõuna-Ameerika päevik” autor

Seisan Buenos Airese rahvusvahelises lennujaamas, on 2007. aasta märts. Ärevus on hinges, viibin esmakordselt elus võõral mandril, oskamata sõnagi kohalikku keelt. Olen ihuüksinda ning taksojuhti, kes peaks mind kesklinna viima, ei paista kusagil.

Muidugi ei alanud minu Euroopa Vabatahtliku Teenistuse (EVT) kogemus mitte selle mälestusega, vaid enam kui poolteist aastat varem ühes pealinna trendikas kohvikus, tunnistades Ave Bremsele mittetulundusühingust Diakoonia Aasta Eestis, et olen EVT peale mõelnud.

Esimesele EVT-mälestusele Buenos Aireses eelnes meeletutes kogustes paberimajandust ning ootamist, ootamist, ootamist. „Ma ei suuda mõista, kuidas sa suudad nii kaua kannatada,” ütles mulle umbes 2007. aasta jaanuaris sõber, kui minu projekti alguskuupäev taas edasi lükkus, „mina sinu asemel oleksin ammu alla andnud ja loobunud.”

Tõsi, see ootamine oli pikk, peamiselt seetõttu, et tahtsin vabatahtlikuks minna väljapoole Euroopat. Iseenesest ei olnud EVT projekti esitamine hoopiski nii keeruline, kui ma arvasin ja kartsin – tuleb vaid leida hea saatev ja vastuvõttev organisatsioon, kes vabatahtlikku aitab ja toetab. Ma ei oska öelda, kuidas tõsta Eesti noorte teadlikkust selles küsimuses. Olen üsna kindel, et üpris suurel osal

väga headel potentsiaalsetel Eesti vabatahtlikel jääb EVT kogemata, kuna ei osata kugasagilt peale hakata. Kuidas leida saatev organisatsioon? Kuidas leida projekt ja vastuvõtja? Kuidas bürokraatiaga hakkama saada?

Tagantjärele tundub mulle, et kõige keerulisem ongi alustamine, otsuse tegemine, et ma tahan minna. Sealt edasi saab juba uurida teiste vabatahtlike käest, kuidas leida saatvat organisatsiooni ning projekti. See kõik sõltub suuresti ka sellest, kui hästi tulevane vabatahtlik teab, mida ta oma EVT perioodi jooksul teha tahab.

Mina olin vähenõudlik ega esitanud projektile ekstreemseid tingimusi. Võibolla seetõttu mul vedaski ning minu saatev organisatsioon leidis vastuvõtja ja projekti vaid mõne nädalaga. MTÜ Diakoonia Aasta Eestis hoolitses ka kogu bürokraatia eest ning toetas mind nii projekti jooksul kui enne projekti igakülgsest. Projekti eelne toetus seisnes suuresti minu närvide rahustamises, kuna Argentinasse sõitu tuli oodata tõesti väga kaua – otustasin EVT-d teha 2006. aasta jaanuaris, Buenos Aireses maandusin aga 2007. aasta märtsis.

Euroopa Vabatahtlik Teenistus (EVT) on võimalus noortele, kes soovivad 2-12 kuud teha välisriigis vabatahtlikku tööd ja sealjuures tutvuda selle riigi keele, inimeste ja kultuuriga.

Organisatsioonidele pakub Euroopa vabatahtlik teenistus võimalust, kas saata Eesti noori või kaasata enda igapäevatöösse välisriigist tulevaid vabatahtlikke, toetades seejuures noorte igakülgset arengut ning tuues samas oma organisatsiooni uusi ideid, energiat ja töömeetodeid.

Projekti partnerite leidmisel on abiks üle-euroopaline andmebaas, kus on Euroopa piires leitavad organisatsioonid, kellel on õigus vabatahtlikke saata ja vastu võtta. Mõlema organisatsiooni toel ja programmi Euroopa Noored abiga saabki noore vabatahtlik teenistus teoks.

Allikas: www.euroopa.noored.ee

Mis pani mind ootama ja kogu bürokraatia masinavärki välja kannatama, ei tea ma tänaseni, aga olen surmkindel, et see ootamine tasus end ära rohkem, kui kunagi loota oskasin. Pärast aastat Argentina vaestegetos ühte väikest organisatsiooni ehitades sai minust suur EVT fänn, kes reklaamib programmi igal võimalikul juhul. Olen tutvustanud EVT-d nii Euroopas kui Lõuna-Ameerikas erinevatele noortele Euroopa Liidu kodanikele, kes vabatahtliku töö vastu huvi tunnevad. Olen kuulnud isegi jutte, et tänu minu kogemusest sündinud raamatule „Minu Argentina” on kasvanud ka Eesti noorte huvi nii EVT, vabatahtliku töö kui ka Lõuna-Ameerika vastu. Ma loodan, et neil jutudel on tõepõhi all.

Ma olen EVT fänn, kuna usun tõsimeeli, et just sellised asjad aitavadki maailma paremaks muuta, suuresti läbi selle, et programm on kättesaadav kõigile soovijatele. Selleks, et minna välismaale vabatahtlikku tööd tegema, ei pea olema rikas nagu börsifirma omanik enne 2008. aasta augustit – see on paljudele noortele väga oluline. Mul endalgi poleks ilma EVT programmi toetuseta olnud võimalik Buenos Airesesse vabatahtlikku tööd tegema sõita.

Olin alati arvanud, et mul pole selleks lihtsalt raha, et see kõik on liiga keeruline ning ka ohtlik. EVT aitas näha, et õigete soovide ja hea tahtmise juures on võimalik reisida teisele mandrile, tutvumaks uute ja põnevate kultuuridega, töötamaks rahvusvahelises meeskonnas ning andmaks oma väikest panust maailma paremaks muutmise heaks.

Kui olen rääkinud, kuidas Euroopa Liit toetab oma noori, kohtan neis, kes pole pärit Euroopa Liidu liikmesriikidest, enamasti imetlevat kadedust. Mõelda vaid, et

kusagil on olemas koht, kus riik maksab selle eest, et noor inimene saaks minna laia maailma kogema!

EVT annab suurepärase võimaluse rahvusvahelise töökogemuse saamiseks õhkkonnas, kus noor inimene on ümbritsetud omasugustest. See on ideaalne võimalus nuusutada teisi kultuure, õppida juurde keeli ning – otse loomulikult – panustada ühiskonna üldise heaolu paremaks muutmisesse.

Tõsi, ma tunnistan, et esialgu olid minuigi huvid eelkõige egoistlikud. Ma tahtsin näha, kuidas elatakse mujal, ning õppida ära veel ühe keele. EVT oli minu jaoks hea võimalus oma isiklikku arengut finantseerida. Ma ei tea, kuidas on lood teiste EVT vabatahtlikega, kuid mingil hetkel käis minu enda sees krõks. Ausalt öeldes käis see krõks pärast Argentinasse jõudmist üsna kiiresti.

Muidugi, ma oleksin võinud seal aasta otsa lihtsalt lulli lüüa ja mitte kui midagi teha – vaevalt, et keegi projekti rahastanud Euroopa Noored Eesti büroost oleks isiklikult kohale ilmunud, kontrollimaks, kas ma üldse teen nende finantseeritud tööd. Sellegipoolest sai minust aktiivne töömesilane, kes ei vaadanud just tihti kella ega nädalapäeva. Miks? Sest ma tundsin, et minu abi on vaja. Et sellel väikesel kaootilisel organisatsioonil Buenos Airese äärelinna getos on vaja minusugust hullu, kes sõnagi hispaania keelt oskamata nende hoovi sattus.

Selle aasta jooksul tutvusin inimestega erinevatest riikidest üle maailma, kes kõik andsid pisukese panuse minu maailmapildi laiendamisesse. Ning sama tegin mina nendega, iga eestlasest EVT vabatahtlik on kõikjal maailmas Eesti saadik, kelle võimuses on tutvustada meie väikest riiki, mille olemasolust suuremal osal inimekonnast pole aimugi. Iga päev loob mõni EVT vabatahtlik kusagil maailmas kontakti, mis toob meie pisikest riiki maailmakaardil

parimal võimalikul moel esile – läbi isikliku kontakti meie kultuuriga, läbi koos töötamise ühise eesmärgi nimel.

Argentinas muutsime koos vabatahtlikega üle maailma paremaks ühe väikese organisatsiooni inglise keele õpetamise programmi vaestele getolastele. Me korraldasime koos lastele kontserte, erinevaid huviringe, reise muuseumidesse. See sidus meid, sundis meid paremini mõistma, kuidas teha koostööd võõra kultuuri esindajaga, pani paremini tunnetama iseenda võimeid. Olen kindel, et see kogemus on hindamatu väärtusega, muudab noore inimese paremaks kodanikuks oma riigile ning annab talle eelise tööturul.

Kuigi Eestis pole veel tänagi vabatahtliku töö kogemus oluliseks eeliseks tööle kandideerimisel, olen kuulnud paljudelt saksa vabatahtlikelt, et Saksamaal on palju kergem leida tööd, kui on ette näidata vabatahtliku töö kogemus. Eriti hästi suhtutavat Saksamaal just rahvusvahelise vabatahtliku töö kogemusse. Ma ei oska kommenteerida, kuivõrd neil juttudel tõepõhi all on, kuid arvan, et ka Eestis võiks vabatahtliku töö tegemine anda noorele töövestlusel eelise.

Olen veendunud, et vabatahtliku töö kogemusega noored on tugevama sotsiaalse närviga ning näevad maailma laiemalt kui need, kes on käinud vaid viiepäevastel paketireisidel Egiptuses. Endised EVT vabatahtlikud on ellujääjad, kuna ihuüksinda välismaal olles polnud neil muud võimalust. Nad on iseseisvad, tehes oma tööd hingega ja kella vaatamata, kui nad usuvad seatud eesmärkidesse. Nad on head kohanejad, kes on uudishimulikud end ümbritseva maailma suhtes, ning suurem osa neist on parandamatud maailmaparandajad.

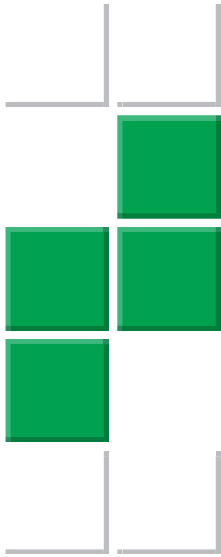
Ma usun, et mitte ainult EVT, vaid igasugune vabatahtlik töö välismaal parandab üsna sageli noore inimese usku

iseendasse (ja mitte ainult välismaal, peaksime rohkem väärtustama ka neid vabatahtlikke, kes aitavad kaasa elu edendamisele Eestis). Peale EVT-d tean, et asju, millega ma iseseisvalt hakkama ei saa, on üsna vähe ning suur osa neist on seotud sooliste iseärasustega. Ma poleks kunagi uskunud, et just Argentinas veedetud EVT aasta tõttu leian endas julgust ja pealehakkamist korduvalt üle iseenda varju hüpata. Tänu EVT-le on minu sulest ilmunud juba kaks reisiraamatut: „Minu Argentina” eelmisel aastal ning „Mina, vandersell. Lõuna-Ameerika päevik” tänavu oktoobris. Ilma EVT abita poleks ma kunagi sõitnud Argentinasse, õppinud hispaania ja portugali keelt, mõistnud, kuivõrd hästi Eestis asjad tegelikult on ega elanud seljakotireisijana vandersellielu Lõuna-Ameerikas.

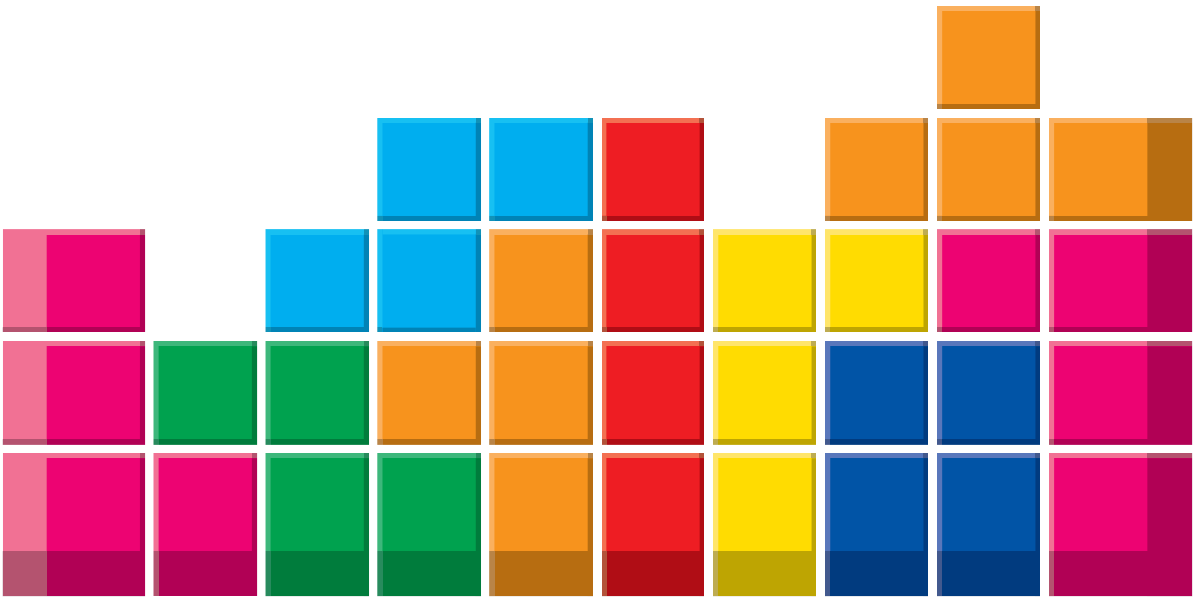
EVT tõttu toimus minu elus 180-kraadine pööre. Ma ise arvan, et paremuse poole. Ning sellega võib hakkama saada igaüks, kel pisutki pealehakkamist.

TEHES

NOORSOOTÖÖD

WANTED* – aktiivne noor

Küllike Altenberg

Noorteühingu Eesti 4H tegevjuht

Noorteühing Eesti 4H loodi 1991. aastal.

4H põhieesmärk on maa-elu, rahvuskultuuri ja noorsootöö edendamine. Seda tehakse läbi nelja harjumuse (rahvusvaheline lühend 4H tuleneb neljast ingliskeelsest sõnast, mis viitavad noore terviklikule arengule: *Head* – pea; *Heart* – süda; *Health* – tervis; *Hands* – käed). Nii ongi 4H missioon aidata kaasa noorte headele harjumustele. 4H sooviks on mitmekülgsede võimaluste pakumine vastavalt noore enda huvidele ja tahtele.

Mida 4H siis tähendab ning mida ta võiks ühele noorele pakkuda?

4H tähendab midagi ise teha. 4H on väljakutse enda arendamiseks ja usaldamiseks. 4H peamine ülesanne on toetada noore mitmekülgselt arengut, pakkudes talle ise hakkamasaamise võimalusi ja oskusi. 4H liikmele avanevad võimalused leida uusi sõpru, omandada oskusi eri valdkondades, võita tuntuks ja teha midagi iseenda ning kodukoha jaoks. Harjutakse tegevusi kavandama ja oma arvamusi avaldama. Need on väärtused kogu eluks, mis

Eesti 4H on mittereligioosne ja apoliitiline noorteorganisatsioon, kuhu kuuluvad nii linna- kui ka maanoored alates 7. eluaastast. 4H loodi noorte arengu programmina Ameerika Ühendriikides üle saja aasta tagasi. Eestis asutati ühing 13. oktoobril 1991. aastal Lohusalus, algse nimega Noorte kogu Uus-Eesti. Alates 1999. aastast kannab ühing nime Eesti 4H.

Allikas: www.eesti4h.ee

* *Wanted*: tagaotsitav

võimaldavad sisukamat ja aktiivsemat vaba aega, paremat tööd ning perekonnaelu – rahulolu iseendaga.

Igal noorel on suhteliselt vaba voli otsustada, kuidas oma elu korraldada. Noorte võimalused jäävad kahjuks sageli kasutamata, sest puuduvad vabatahtlikku gruppide tegevust pakkuvad organisatsioonid, juhendamine ja eesmärk. Teisalt on noorel sageli puudu vaid üks samm, et kujuneda aktiivseks eestvedajaks või liituda mõne noorteühingu tegevusega.

Noorteühingu liikmena on tänapäeva noorel avanevas erinevad võimalused, millega oma elu huvitavaks muuta. Isetegemine on lühim tee aktiivse ja huvitava eluni.

Mis on noore jaoks oluline?

„See on kogemus, mida ei saa minult keegi võtta.”

„See on parim, mis minu elus on juhtunud.”

„Sellel päeval algas minu elus uus etapp.”

Nõnda on Eesti 4H noored väljendanud oma tundeid ja mõtteid erinevate 4H ürituste kohta.

Kas see on juhus?

Eesti ühe suurima maanoorte ühingu tegevjuhina julgen arvata, et see kõik ei ole juhus.

Näen, et iga noore jaoks on oluline kuhugi kuuluda ja tunda end olulisena – olgu see siis perekond, kool, sõpruskond või noorteühendus. Ühingu liige peab oluliseks, et organisatsioon on tema jaoks olemas ja hoolib temast.

Koreograaf Jüri Nael on öelnud: „Kõigi noorteorganisatsioonide eesmärk on pakkuda noortele arendavat vaba aja veetmise võimalust, mis on väga oluline noorsoo füüsilise ja intellektuaalse arengu ning meeskonnatöö oskuse seisukohalt. Kuulumine katusorganisatsiooni annab noortele võimaluse suhelda eakaaslastega nii kodu- kui ka välismaal, loob tingimused oma huvialaga professionaalsel tasemel tegelemiseks ning võimaldab leida uusi

sõpru ja tuttavaid. See kõik on eriti oluline just väiksemates linnades ja asulates, kus katusorganisatsioon saab oma liikmetele pakkuda kvaliteetset huviharidust ja vaba aja veetmise võimalusi. Minu kogemus ütleb, et inimestel tasub alati tegeleda ka millegi sellisega, mis talle mõnes täiesti ootamatus ja võõras vaatenurgas uue kogemuse annab. Minu jaoks oli selleks just Eesti 4H.”

Ääretult oluline, kas pole?

Noorsootöö on oluline noorsoo füüsilise ja intellektuaalse arengu seisukohast. See on tähtis nii ühingu kui ka noore jaoks.

Tallinna Ülikooli kommunikatsioonijuht Priit Põiklik on avaldanud arvamust: „Ma arvan, et oma esimesed tõsised diskussiooni-, isetegemis-, initsiatiivi- ja vastutuskogemused olen saanud just kokkupuutes Eesti 4H-ga.”

Nii see on, et just noorteühingud loovad ja pakuvad noortele võimalusi, mis aitavad neil kujuneda aktiivseks kodanikuks. Kõik need oskused, teadmised ja kogemused on tänu noorteorganisatsioonide pakutavale mitteformaalsele õppele kättesaadavad kõigile.

Tihtipeale mõistetakse noorteühingute tegevusi väärtalt, usutakse neid tegevat tühja tööd. „Reklaam” või „pealiskaudsus” on need sõnad, mis kostuvad teadmatu-

Mitteformaalne õpe on see, mis leiab aset väljapool kooli ning on ette võetud teadlikult, eesmärgiga end arendada, uusi oskusi, teadmisi ja kogemusi hankida. Mitteformaalne õppimine on oluline igas vanuses, eriti aga noorte valdkonnas – väga paljud inimese edasist elu ja otsustusi mõjutavad hoiakud, tõekspidamised ja väärtused kujunevad välja noorena. Mitteformaalne õppimine – olles paindlik, õppijakeskne, sotsiaalne, vabatahtlik jne – soodustab maailmapildi ja väärtuste kujunemist ning kodanikuks kasvamist. Allikas: www.mitteformaalne.ee

ses lapsevanemate suust – mis see meile annab? Noorteühingute tegevus ja suunitlus on aga tunduvalt sügavamad ja ühiskondlikul tasandil vajalikud. Eesti noorsugu vajab tänapäeva pool-virtuaalmaailma kõrval ka reaalselt ja käegakatsutavat tegevust isetegemise näol. Aktiivsus ei saa kasvada üksnes arvuti taga, vaid aktiivselt milleski osaledes, ürituste korraldamise protsessist osa võttes ja reaalse maailmaga kursis olles. Täisväärtuslikkust, teravist ja aktiivsust on keeruline saavutada ühes valdkonnas kaasa tehes. Tuleb anda endale võimalus kogeda erinevaid asju ja laiendada silmaringi. Kuidas saab inimene teada, et talle üks või teine asi ei meeldi, kui ta pole proovinud? Kuidas murda eelarvamusi?

Meie ühiskonnas on puudu südametunnistusega professionaalsetest täiskasvanutest, kes võtaksid rolli noorteliidrina, juhendajana.

Kohtame sageli olukorda, kus noorsootöö toimub vaid suurlinnades ja suuremates asulates, külastatakse noortekeskuseid või noortetubasid. Maapiirkondades elavatel noortel need võimalused kohati puuduvad. Osaletakse näiteks kooli huviringides või käiakse maakonna muusikakoolis. Kuid see, mida noor tahaks ja saaks ise teha oma kodukohas, on alles lapsekingades.

Noorte jaoks on perspektiivid maal väga ähmased ja nukrad ning edasise enesetäiendamise võimalused minimaalsed. Maal elavad perekonnad ei tegele tänapäeval tihtipeale enam suuremat sorti talupidamisega, seega puuduvad noortel konkreetsete tööd ja kohustused, mis hoiaks neid kodukohas. Vanemate töökohtade paiknemine linnades kaugendab noori oma perest ja üha enam peavad nad oma aega iseseisvalt sisustama. See tekitab olukorra, kus vähegi ettevõtlikumad maanoored lähevad linnadesse ja enamik maale jäänud noori lihtsalt oleskleb.

Üha nooremaid inimesi võib kohata suitsetamas, pruukimas alkoholi ning narkootilisi aineid. Sellised pahed leiavad kiiresti tee noorukite ellu.

Tänapäeval peetakse maanoori väiksemate võimalustega noorteks, kelle liikumine ühistranspordiga on piiratud, kelle vanemate rahakott ei võimalda neil aktiivselt kaasa lüüa erinevates ringides töödes jne. Noore täiskasvanuks saamine on raske, kuid tänapäeva ühiskonnas kiire.

Need olid mõningad küsimused, millega noorsootöö tegeleb.

Üks võimalus, kuidas motiveerida noori leidma oma kohta kohalikus kogukonnas, on tõsta nende aktiivsust. Kui toetada noorte omaalgatust ja tegevusi, suudame luua järjepidevuse ning noorte jäämise kodukohta. Noored on avatud ja valmis avastama maailma, aga nad teavad, kust on pärit nende juured, ja nad on alati oodatud sinna, kus on lapsepõlves loodud turvaline ning toetav arengukeskkond.

Meie eesmärk on anda noortele nüüd ja kohe uusi võimalusi ning väljundeid oma kodukohas. Kohalikul omavalitsusel on võimalus suunata noorte ettevõtmisi ja kasutada samal ajal seda väärtuslikku ressursi, mida nad endast kujutavad. Me peame jõudma oma ühiskonnas selleni, et noored ei ole probleem, vaid väljakutse ning tooraine!

Noorsootöö kodukohas võiks toimida niivõrd hästi, et ealiselt sellest väljakasvanud noored tahaksid hakata kord ise noorsootööd viljelema või tegutsema oma kogukonna aktivistina. Nad näevad, et noortega tegelemine pole mitte vaev, vaid otse vastupidi – kasulik nii noortele kui ka täiskasvanutele. Ehk suudame seda eesmärki endas kandes luua turvalise ja stabiilse keskkonna, aidata noorel tema enda valikute kaudu õiged tõekspidamised

leida. Ma julgen väita, et iga noorsootöötaja on päästnud vähemalt ühe noore tänavalt. See tähendab, et riik, mis toetab noori ja noortega töötavaid inimesi, peab üha vähem raha kulutama erinevatest pahedest tekkinud kahjude likvideerimiseks.

Meie anname endast parima. Tee seda koos meiega!

On aeg tegutsema hakata

Kristiina Lees, Britta Gassmann, Joel Juht
JJ-Street Dance Company

Noorsootöö missioon on luua eeldusi ja toetada noore kujunemist hästi toimetulevaks ja eneseteostusvõimeliseks ühiskonnaliikmeks. Üks laialdane ja mitmekülgne võimalus noorsootöö eesmärkide saavutamisel on huvialaharidus. Huvialahariduse sisuks on vabatahtlik süsteem, pedagoogide juhendatud õppekavajärgne tegevus ühel huvialal suhteliselt pika aja jooksul, et omandada süvendatud teadmised, oskused ja vilumused valitud huvialal (Huvialaharidus ja huvitegevus 2005). Huviharidus annab noortele võimaluse olla aktiivne, kujundada oma väärtushinnanguid ümbritseva keskkonna suhtes ning realiseerida unistusi, eesmärke ja oskusi endale kõige südamelähedasema huviala kaudu, olgu selleks siis loometegevus, loodus, tehnika, sport vms.

JJ-Street Company on Urban Experience Agentuur, mis loob ja edendab *underground* kultuuri ning suhtlemist. Meie juured ja kirk tulevad tantsimisest ning muusikast. Me keskendume visuaalsetele kogemustele, nagu tänavatantsu festivalid, tänapäevased üritused, elamust pakkuvad etendused, eksperimentaalfilmid, moeetendused, põnevad koolitused ja muusika miksimine. Me jagame puhast rõõmu ja uusi teadmisi tantsu kohta ning usume, et see, mis me teeme, on õige, tähtis ja vajalik.

Allikas: www.jjstreet.ee

Eestis on hetkel noorte seas väga trendikaks muutunud Ameerikast pärinev tänavakultuur. Ajalooliselt on sellesse põimunud neli elementi: plaatide keerutamine ehk DJ-ndus; räppimine ehk MC-ndus; breiktants ehk

b-boying ning seintele maalimine ehk grafiti. Üle maailma on see subkultuur noorte seas juurdunud ning muutunud elustiiliks, mis nõuab teatavat slängi, riietust, muusikamaitset ja mõtlemist. See stiil, mis sai alguse rõhutatud mustanahaliste seas Ameerikas, on nüüdseks jõudnud erinevate kultuuride noorteni ning vastavalt kultuurilistele eripäradele end vastava keskkonnaga kohandanud. On täiskasvanuid, kes ei mõista, miks noored käivad mööda linna ringi, lohvakad riided seljas ja pea „rumalaid” mõtteid täis. Ei taheta uskuda, et noored väljendavad end tänavakultuuri kaudu. Selgituseks võib tuua näite Eesti esimese ametliku tänavatantsukooli JJ-Street kohta, kus noored armastavad tantsu ja tantsimist, muusikat, loodud võimalusi ja keskkonda ning sealseid inimesi. JJ-Street on paljude noorte jaoks justkui teine kodu, mis annab võimaluse ennast turvaliselt tunda, ning kus vajadusel toetavad ja aitavad vanemad noored väiksemaid.

Tantsukooli eesmärk on arendada noori mitmekülgselt, parandades nende tantsu-, esinemis- ja suhtlemisoskusi ning palju muud. Noortel on võimalus käia välja oma ideed ning neid aidatakse nende unistuste teostamisel. JJ-Street kujundab uut sorti põlvkonda, kus noorte jaoks on olulisem olla aktiivne ja midagi korda saata kui veeta aega sihitult tänavatel hulkudes. Üheskoos laiendatakse silmaringi, käiakse reisimas, võistlemas, suheldakse oma ala professionaalidega ning ollakse noorematele eeskujuks.

Õppimine huvihariduse kaudu

Noorte vaba aja sisustamine mõtestatud tegevusega arendab noori mitmeti: kujundab isikupära; laiendab suhtlusoskust; pakub ühistegevuse ja meeskonnatöö kogemust; avardab mõttemaailma. Lisaks on tal preventiivne eesmärk – kuritöö ennetamine, tervislikke eluviiside arenda-

mine ja elutervete hoiakute kujundamine (Altmets 2007). Isiksusetüübist ja huvidest lähtuvalt valivad noored endi jaoks sobivaima tegevuse, millega oma vaba aega kasulikult sisustada. Peale selle on noortel võimalus huvihariduse kaudu vaimselt ja füüsiliselt areneda ning olla samas ka loov ning genereerida uusi mõtteid, ideid ja lahendusi, väljendada mitmesuguseid tundeid ning arendada võimet tunnetada enda ja teiste emotsioone, avastada iseennast – otsida oma temperamenditüübile sobivat väljenduslaadi (Kunstid ja tants 2003). Samuti võimaldab see omandada oma huvist lähtuvalt spetsiifilisi teoreetilisi ja praktilisi teadmisi ning oskusi, mida igapäevaelus ja tulevases töös rakendada. Kõige olulisemaks teguriks on see, et noor saab end leida läbi tegevuse, mis huvitab teda ennast, mitte tema vanemaid, sugulasi või õpetajaid.

Kindlasti on oluliseks boonuseks huvihariduse aina suurenev mobiilsus ning enesearendamise võimalused läbi erinevate rahvusvaheliste koolituste, seminaride, konverentside ja teiste eesmärgistatud koosviibimiste. Noortel on rohkem võimalusi jagada teadmisi ja kogemusi teistest kultuuridest pärit noortega, tutvuda erinevate inimeste, väärtushinnangute ja tõekspidamistega. Selle kaudu avardub silmaring ning areneb suhtlemisoskus. Õpitakse rohkem väärtustama nii teiste kui ka omaenda riigi kultuuri. Üheskoos luuakse ja algatatakse uudseid ideid ja mõtteid; arutatakse eluprobleemide üle, vajadusel räägitakse kaasa ja võetakse sõna ka olulistel ühiskondlikel teemadel.

Professionaalne ja heatasemeline huviharidus rikastab riigi kultuurielu ning tõstab tema mainet maailma silmis. Mida rohkem me pakume nii noortele kui ka täiskasvanutele võimalusi tegeleda erinevate harrastustega, seda tervemaks muutub kogu ühiskond. Selleks, et inimesed

ennast hästi tunneksid, tahaksid olla kuulekad kodanikud ja töötada riigi heaks ning et ka ühiskonnas endas toimuks areng positiivsemas suunas, tuleb tõsta inimeste kultuurihuvi ja vaimset taset (Ehrenbusch 2003).

Huvihariduse areng

Aastate jooksul on huvihariduse maastik hoogsalt edasi liikunud ja arenenud. Noortel on võimalus valida väga erinevate neile huvipakkuvate tegevuste vahel. Ühest küljest on see positiivne, teisalt võib laialdane valik vähendada huvihariduse kvaliteeti. Kas inimesed, kes annavad noortele võimaluse tegeleda mõne huvialaga, teevad seda südamega või raha pärast? Kas oluline on kasvatada noortes konkreetse tegevuse kaudu oskusi elus hakkama saada ja edukas olla või pöörata tähelepanu kitsalt ainult ühele tegevusele? Oluline on meeles pidada, et huvihariduse eesmärk on luua võimalusi isiksuse mitmekülgseks arenguks ja toetada noore kujunemist hästi toimetulevaks ühiskonnaliikmeks.

Siinkohal on jälle heaks näiteks JJ-Street tantsukool, mis ei tegele pelgalt tantsuoskuste arendamisega, vaid ka noorte vabaaja üleüldise sisustamisega – toimuvad filmi- ja tantsuõhtud, koos tehakse ise filme, tegeletakse harrastusfotograafiaga, käiakse välismaal võistlemas või ekstreemsporti harrastamas, õpitakse suhtlema, ennast väljendama jne.

Ootused huvihariduse arengusuundadele

On aeg tegutsema hakata, nagu ütleb artikli pealkiri. Kindlasti on vajalik rahastamise suurendamine. Huviharidus ei tohiks olla valdkond, mida rahastatakse vaid siis, kui raha üle jääb. Huviharidus peaks olema pidevalt rahastatud, sest noored on meie tulevik ja nende väär-

tushinnangud kujundavad tulevikus Eesti mainet ning ühiskonda.

Teine oluline arengusuund oleks antud valdkonnas tegelevate inimeste omavaheliste võrgustike loomine ning olemasolevate koostöövõrgustike arendamine üle-ees-tiliselt. Olles ise pärit Eesti väikelinnast, võin tõdeda, et mida väiksem on koht, seda vähem on informatsiooni ning võimalusi tegeleda meelepärase huvialaga. Ühtne süsteem ja võrgustikud aitaksid informatsioonil liikuda ka kõige väiksemate kohtade noorteni. Siit võib omakorda kerkida aga küsimus, et kas hetkel huvihariduses tegelevad inimesed on huvitatud selle valdkonna jätkusuutlikust arengust. Kas soovitakse teha koostööd ning arendada üheskoos kvaliteeti või soovitakse rabeleda omapäi, et saavutada isiklikku tunnustust? Arenguefekt on arvatavasti suurem juhul, kui tegutsetakse ühiste eesmärkide nimel ning energia suunatakse Eesti huvihariduse kvaliteedi tõstmisele. Alustada võiks kasvõi sellest, et valdade ja maakondade arengukavad oleksid ühtlustatud ning neis kõigis oleks huvihariduse parandamine ühe punktina sees. Kindlasti tuleks pöörata tähelepanu noortekeskuste arendamisele, mille kvaliteet varieerub hetkel Eestis väga kõvasti. Näiteks Tallinna noortekeskusi ei anna võrreldagi mõne kaugema maakonna noortekeskustega. Noortekeskused peaksid toimima kõikjal kui huvikeskused ning mängima suurt rolli maakonna või valla noorte huvide kujundamisel. Igas omavalitsuses peaks olema tööl aktiivne, energiline ja algatusvõimeline noorsootöötaja, kelle palk motiveeriks teda tegutsema. Kui ühendatakse kõigi noorte käekäigust huvitatute jõud, on võimalik suuri ja meeldejäävaid ettevõtmisi ning tegusid veelgi paremini ellu viia ja korda saata. Tuleks unustada oma ego ning keskenduda noortele.

Viimase ideena tooksin välja olemasolevate üleriigiliste noorteinfot haldavate veebikeskkondade aktiivse populariseerimise ja arendamise. Oluline on, et nii noortel kui ka noortega tegelevatel inimestel oleks kindel koht, kust nad saaksid pidevalt uuenevat teavet erinevate maakondade võimaluste, tegevuste jms kohta, kus nad saaksid suhelda, jagada kogemusi, vajadusel küsida abi ja luua erinevaid koostöövõrgustikke. Igasugune looming aitab meil eluprobleemidega hõlpsamini toime tulla ja terve olla. (Elenurm, Kasmel, Kidron jt. 1997).

Kasutatud kirjandus:

ALTMETS, E. 2007. *12–16-aastaste noorte huvitegevus Vigala vallas*. Diplomitöö. TPS

EHRENBUSCH, H. 2003. *Eesti tantsu arengukava aastateks 2003–2006*. Tallinn: Eesti Tantsu Ümarlaud

ELENURM, T. KASMEL, E. KIDRON, A. RÜÜTEL, E. TEIVERLAUR, M. TRAAT, M. 1997. *Stressi teejuht: kuidas saada lahti liigest pingest?* Tallinn: Eesti Tervisekasvatuse keskus

Haridus- ja Teadusministeeriumi noorteosakond. 2005. *Huviala haridus ja huvitegevus*. Rakenduslik kompleksuuring

Kunstid ja tants. 2003. <http://www.hot.ee/andejaoskusained/ainevaldkonnad/psühholoogia/tants.html>. 03.11.2009

Tere, kas tohin noortekeskusesse tulla?

Riina Vaap

MTÜ Eesti Avatud Noortekeskuste Ühenduse esinaine,
Tallinna Noorsootöö Keskuse direktor

Noorus on aeg rännata maailma ühest otsast teise nii mõttes kui ka tegelikus; proovida järele erinevate rahvaste kombeid; kuulata, kuidas kell süda-öötundi lööb; näha päikesetõusu nii linnas kui ka maal; muutuda taassünni kaudu; vaielda ja targutada; kirjutada kohmakaid värsse; joosta terve miil, et tulekahju näha, ning oodata päev otsa teatris, et aplodeerida „Hernanile”.

*„Virginibus Puerisque” 1881, šoti romaanikirjanik ja luuletaja
Robert Louis (Balfour) Stevenson, 1850–1894*

Noorus on ilus aeg. Selles ei kahtle keegi – ei see, kes alles noorukiikka jõudmas, ega need, kelle noorusaastad vaid mälestustesse jäänud. Aga noorus on ka eluliste ja keeruliste valikute aeg, seda kipume alatihti unustama.

Veel mõned aastakümned tagasi ei räägitud noortest kui omaette nähtusest, nii nagu mõni sajand varem ei olnud olemas lapsepõlve mõistet. Noorus kui inimese elu erilise sisu ja tähendusega etapp sai laiema tunnustuse eelmise sajandi keskpaigas, mil noorus defineeriti sotsiaaldemograafilise ühiskonnagrupina, mida seob teatud tunnuste kogum, sotsiaalpsühholoogilistest omadustest tulenevad sotsiaalse olukorra eripärad. Elutsükli ühe etapina on noorusel omad kindlad ülesanded ja tulemused, kuid nooruse ealised piirid, sellega seotud ühiskondlik positsioon ja seonduvad sotsiaalpsühholoogilised eripärad tulenevad iga konkreetse ühiskonna ajaloolis-kultuurilisest taustast. Nooruse ülesandest rääkides jääb kaalu-

kalt peale sotsialiseerumine ning aktiivseks kodanikuks kujunemise vajadus.

Kuidas saab Eesti noorus oma ülesandega hakkama? Kas on lisaks perekonnale ja koolile veel kedagi või midagi, kes toetaks noort tema püüdlustes ühiskonnas hästi hakkama saada? Mida saab teha üks noor, kes ei ole parasjagu oma perega, koolis või tööl? Üks võimalus on tulla noortekeskusesse.

Esimesed noortekeskused tekkisid Eestis eelmise sajandi üheksakümnendate aastate lõpus, neist esimene 1998. aasta veebruaris Narvas. Noortekeskuste eesmärk oli pakkuda noortele võimalust veeta oma vaba aega tasuta ja huvitavalt. Mitmeks aastaks sai noortekeskuse väärtuse mõõdupuuks piljardilaua olemasolu, ilma selleta ei olnud keskus piisavalt lahe.

Aastatel 2000–2001 korraldas Eesti Noorsootöö Keskus avatud noortekeskuste loomiseks koolituse, kus osales igast maakonnast kaks inimest. Koos noortekeskuste loomisega hakati rääkima ka avatud noorsootöö meetodist ning suurem osa noortekeskuseid kannab praegu nime „avatud noortekeskus”. Miks on oluline seda meetodit esile tõsta? Avatud noorsootöö tähendab, et osaleda saab igaüks, sõltumata tema rahvusest, vanusest, nahavärvist, usulisest kuuluvusest vms. Avatud noorsootöös on esikohal noore vajadused ja võimalused – püüdi iga noore vajadusi piisavalt arvestada ning tema võimalusi maksimaalselt ära kasutada ja avardada. Noortekeskuses õpib noor igapäevaselt nii oma vajaduste eest seisma kui ka teiste vajaduste ja soovidega arvestama – alustades ülalmainitud piljardimängu järjekorras seismisest ning lõpetades üldtunnustatud viisakusreeglite täitmisega. Mitte keegi ei ole eelistatud, igaüks on väärtuslik ning kõik on oodatud ja teretulnud – selline on ide-

aalis avatud noortekeskuse õhkkond.

Alates 1998. aastast on noortekeskuste arv plahvatuslikult kasvanud. Eesti Avatud Noortekeskuste Ühenduse andmetel on Eestis hetkel ligi 250 institutsiooni, mis pakuvad noortekeskuse teenust. Täpset arvu ei saa öelda, kuna noortekeskuseid tekib pidevalt juurde, samas mõned kaovad või korraldavad oma tegevuse ümber. Ligi 10% juhtudest ei ole noortekeskus iseseisev juriidiline isik, vaid kuulub mõne muu asutuse koosseisu (huvikool, kultuurikeskus vms). Noortekeskuse oluliseks tunnuseks on avatud noorsootöö meetodi kasutamine ja noorsootöö korraldamine vastavas piirkonnas.

Avatud noorsootöö meetodil põhinevaid tegevusi pakutakse noortekeskustes tasuta. Ühelt poolt annab see võimaluse igäühele sisse astuda ja teenust tarbida, teiselt poolt tekitab küsimuse selle kvaliteedi kohta. Arvatakse, et tasuta lõunaid ei ole ja tasuta teenus ei saa olla piisavalt kvaliteetne. Kin-

Euroopa Sotsiaalfondi programm „Noorsootöö kvaliteedi arendamine” suurendab läbi kvaliteetsemate noorsootöö teenuste noorte valmidust siseneda tööturule ja seal toime tulla. Programm toetab kahte tegevussuunda:

Üheks tegevussuunaks on „Noorsootöö-alaste koolituste korraldamine ja noorsootöötaja kutse väärtustamine”, mille alaeesmärk on noortega töötavate spetsialistide töö väärtustamine ja spetsialistide osalemine kvaliteetsetel koolitustel, mis suurendavad nende teadmisi ning oskusi, toetamaks noorte tööhõivevalmidust.

Programmi teise suuna „Noorsootöö kvaliteet” alaeesmärk on noorte olukorra uurimuspõhiste andmete ja analüüside kasutamine noortele suunatud meetmete kavandamisel erinevates eluvaldkondades ning noorsootöö mõju ja tulemuslikkuse hindamine noore arengu toetamisel ühtsete noorsootöö kvaliteedikriteeriumide alusel.

Allikas: www.entk.ee

nitan, et noortekeskustes pakutav on hea, mitmekesine ja arendav. Selle saavutamiseks on oma panuse andnud noortekeskuste omanikud, tänu kellele on noortekeskused jätkusuutlikud, aga ka noortekeskuste töötajad, kelle projektikirjutamise oskus tagab noortekeskusele erinevate tegevuste võimalused.

Viimaste aastate saavutuseks võib lugeda seda, et järjest enamates kohtades on noortekeskustes töötavad inimesed erialase haridusega. See omakorda annab aluse ühtsete arusaamade ja tööpõhimõtete kujunemiseks noorsootöötajate hulgas. Kui veel mõned aastad tagasi võisid noorsootöötajate kohtumistel, seminaridel või ka koolitustel tekkida möödarääkimised erineva arusaamise tõttu mõistetest, siis nüüd on ühine keel välja kujunenud ja vaieldakse pigem probleemide olemuse ja töö sisu üle, mitte ei püüta veenda teisi oma definitsiooni õigsuses. See omakorda on andnud tõuke aruteluks noortekeskuste töö kvaliteedi üle. Teema aktuaalsusest annab tunnistust ka riiklik programm „Noorsootöö kvaliteedi arendamine”.

Noorsootöö seaduse järgi on noorsootöö sisuks noorte sotsiaal-, kultuuri- ja tervisekasvatus, mis soodustab noorte vaimset ja füüsilist arengut. Kasvatuse sisu omakorda „tellib” ühiskond selle kõige laiemas mõistes. Majanduslikult heal järjel, edukas, hästi toime tulev – sellisena tahab suurem osa meist näha oma lapsi, õpilasi, noori, sõpru jne. Vastavalt „tellimusele” korraldavad noorsootöötajad ettevõtlikkuse arendamisele suunatud tegevusi, kutsuvad edukaid inimesi noortega rääkima, arendavad noorte toimetulekuoskusi, tutvustavad karjäärivõimalusi ja hariduse vajalikkust, õpetavad kirjutama projekte ja koostama eelarveid. Ning meie noored on tublid, hakkajad, enesekindlad ja ühiskonnateadlikud...

Euroopa Noorteklubide Ühendus (*European Confederation of Youth Clubs*, lühendatult ECYC) kirjeldab avatud noorsootöö meetodit järgmiselt: „ECYC usub, et avatud noorsootöö eesmärk on pakkuda noortele vaba- tahtlikkuse alusel arendavaid ja õpetlikke kogemusi, mis varustavad neid vajalikuga nii aktiivse rolli mängimiseks meie demokraatlikus ühiskonnas kui ka noorte isiklikke arengueesmärkide saavutamiseks.” Selles valguses tundub eriti olulisena noortekeskuse kohustus aidata noorel mõista ja saavutada isiklikke arengueesmärke, saades seeläbi enesega rahulolevaks ja õnnelikuks inimeseks. Ning õnnelikest inimestest saavad demokraatliku ühiskonna aktiivsed kodanikud.

Meie hulgas liigub palju erinevate huvide, soovide ja võimalustega noori inimesi. Kogu ühiskonna ülesanne on neid vajadusi märgata ning luua igale noorele toetav ja turvaline arengukeskkond. Eestimaalasi on liiga vähe, et lasta noortel hukka minna. Noortekeskus on lahendus paljudele, kes ei leia piisavalt tunnustust kodus või koolis, neile, kes soovivad ise teha ja ise otsustada. Noorsootöötaja ülesandeks omakorda on õpetada noortele otsustus- õigusega kaasnevat vastutust ja tunnustada neid, kel jagunud julgust see vastutus endale võtta. Erinevas vanuses noored leiavad noortekeskustes meelepärast tegevust ning piisavas koguses tähelepanu ja tunnustust.

Noortekeskus on vaid üks lüli noori toetavas ja kasvatavas võrgustikus, kuid suurele hulgale noortele on just see organisatsioon kujunenud vajalikuks ja oluliseks. Noortekeskuste töötajad on valmis koostööks kõikide teiste noortega kokku puutuvate inimestega, et kasvatada meie ühiskonna heaks aktiivseid, eneseteadlikke ja õnnelikke kodanikke.

Kui koostöö on vastastikune

Ilona Ignatuhhina

MTÜ Vitateam juhataja

Minu tööpõld noortevaldkonnas on lai – olen noorsootöötaja, karjäärinõustaja, projektijuht, mittetulundusühingu juhataja.

Noorsootöö kui selline ilmus minu ellu 2001. aastal, mil alustasin tööd noorsootöö spetsialistina Narva linna kohalikus omavalitsuses, ning alates sellest ajast olen olnud noorsootööga aktiivselt seotud. Kui küsite, mida noorsootöö minu jaoks tähendab, siis vastan: „Noorsootöö on minu elu.” Lisan ka, et mulle meeldib arendada kõike, mis mind ümbritseb, ning see köitis mind ka noorsootöös. Olen osalenud paljudes arenguprotsessides, mis on olnud seotud Narva linna noorsootöö arengutega. Teisisõnu, olen osalenud noorsootöös selle algusest peale ning tänaseks olen MTÜ Vitateam juhatajana jõudnud maakondliku tasemeni.

Noorsootöö roll kohalikus omavalitsuses on niisama strateegiline kui teised elutähtsad valdkonnad. 2000. aastal, kui pöördusin pärast kaheaastast eemalolekut tagasi Eestisse, avastasin endalegi ootamatult, et Narvas on midagi muutunud. Loodud oli noortekeskus. Esialgu ei saanud ma aru, milleks seda noortekeskust vaja on, mis on selle ülesanne. Omaette arutledes jõudsin lõpuks tulemuseni, et kuigi me käime koolis, ülikoolis, kutsekoolis ja võib-olla ka huvikoolis ning kuigi meil on lapsepõlves sõpradega põnev koos olla, pakub noortekeskus sellele kõigele veel midagi lisaks. Ning mul on väga hea meel, et isegi täiskasvanuna saan noorsootöös mitmetes rollides osaleda. Kuna olen olnud juba nii kaua noorsootööga

seotud, ei kujuta ma oma elu enam selleta ettegi. Sellest, kuidas kohalik omavalitsus näeb noorsootöö rolli oma linnas, mida teeb ja mis viisil toetab noori, sõltub noorte hilisem sotsialiseerumisoskus. Enda kohta võin väita, et olen analüütik ning mõtlen kogu aeg, kuidas ja miks asjad on nii või naa. Otsin loogikat, selgitust ning kindlasti pean ka teisi aitama, et nendel oleks lihtsam iseend leida. Arvan, et noorsootöö mõjutab igat inimest positiivselt, aitab seostada valdkondi, põlvkondi, eluküsimusi ja paljusid muid teemasid.

Eelpool mainisin kooli, ülikooli, nõ formaalhariduse näiteid, mainisin ka noortegruppe, kus toimub väga palju mitteformaalset noorte elus. Noortegruppide tegevusest sõltub palju meie ühiskonnas. See mõjutab ka teisi grappe (linnaelanike rahuolu, politseinike õhtust ja öist töökoormust, haiglate tööd). Esmapilgul tundub, et haigla ei ole noorsootööga sugugi seotud, aga analüüsi käigus avalduvad väga ootamatud aspektid, näiteks karjäärinõustamise raames läbiviidavad töövarjupäevad, kus noor saab viibida ühe tööpäeva jooksul töövarjuna haiglas ja näha, kuidas arstid ja õed oma igapäevatööd teevad. Sel moel on haigla noorsootöösse siiski kaasatud ning aitab kaasa noorte otsinguile elukutse valikul. Selliseid näiteid on võimalik leida igast eluvaldkonnast ning nende nimetamisega saaksin peatumata jätkata.

Noorsootöö roll kohalikus omavalitsuses on noori julgustada ja toetada, koheldes neid kui väärtuslikku ressursi ning võrdset partnerit, et meil oleks noorte mõtlemise ja olemise positiivne vahekord. Tulemuseks on sotsiaalselt ettevalmistatud kodanik, kes oskab orienteeruda ühiskonnas, motiveerida iseennast ning julgustada oma sõpru. Noor on kohalikus omavalitsuses nähtav kõikides eluvaldkondades. Noorsootöö saab kasutada erinevaid

Informaalne haridus – hõlmab igasugust õppimist, mis tuleneb igapäevategevustest tööl, perekonnas või vabal ajal; ei ole struktureeritud (õpieesmärkide, õpiaja või õppematerjali mõistes) ega lõpe tavaliselt tunnistuse saamisega; võib olla kasvatuslik, kuid enamasti on tegemist ettekatsemata õppimisega.

*(Elukestva õppe strateegia
2005-2008)*

lahendusi nende tähtsamatele küsimustele. Hiljem on võimalik edastada need otsused kohalikule omavalitsusele, olgu siis formaalsel viisil (näiteks, noortenõukogude kaudu) või mitteformaalsel viisil (noorteürituste, näiteks tänavateatri vms kaudu), kaasates ka teisi elanikke. Noorsootöö roll kohalikus omavalitsuses on kindlasti vastastikune. Ma valiksingi kohaliku omavalitsuse rolli iseloomustamiseks just selle sõna – „vastastikune”. Ei leidu ühtegi paremat võimalust tulemuste saavutamiseks. Ma ei hakka rääkimagi sünergiast, millest unistab iga motiveeritud meeskond. Loodan, et iga kohalik omavalitsus pürgib selle poole, ning ma soovin neile kõrgema tasemele jõudmist.

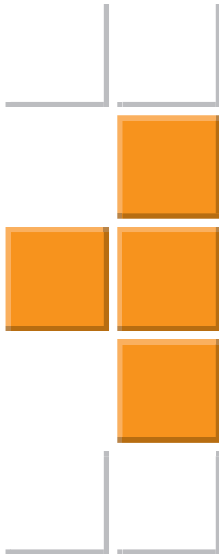
Kui iseloomustada noorsootöö rolli kohalikus omavalitsuses, siis nimetaksin järgmised märksõnad: vastastikune partner, positiivne kaasvestleja ja toetav osapool.

töövorme, formaalse, mitteformaalse või informaalsete õppe meetodeid, vajadusel neid kolme ka kombineerida. Selles peitub tohutu potentsiaal kõikidele sihtgruppidele. Samas on see kasulik ka kohaliku omavalitsuse jaoks, mis võib olla noorsootöös uuenduslik, paindlik, vajadusel formaalne ja teiselt poolt edastada neid võimusi otseselt noortele. Noored saavad oma arvamusi ise süstematiseerida, pakkuda

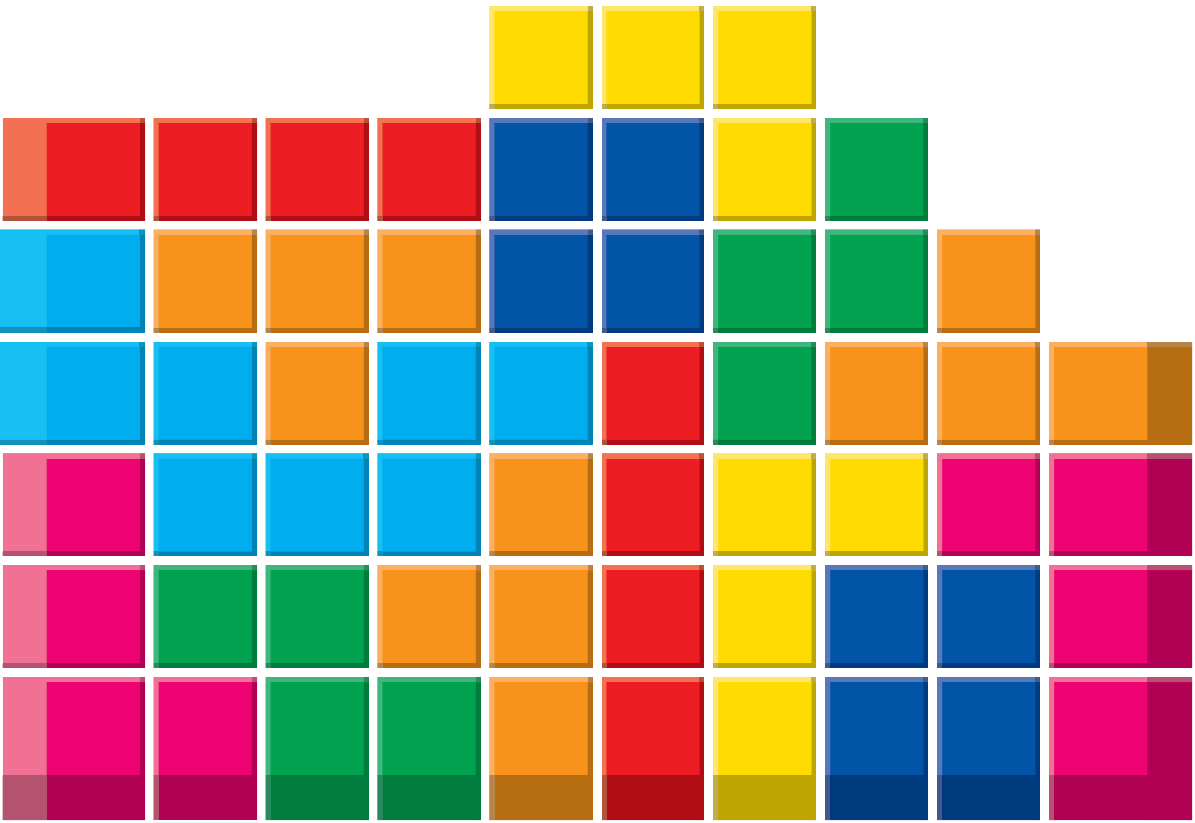

Noorsootöö maine igas kohalikus omavalitsuses on erinev. Noored ju annavad sellest teada, nad räägivad kõik välja...

PLANEERIDES
NOORSOOTÖÖD

Noorsootöö olemus ja sisu

Edgar Schlümmer

Eesti Noorsootöö Keskuse direktor

Eesti noorsootöö on mitmete aastakümnete jooksul kujunenud valdkond, mis tänapäeval tegutseb selgelt määratletud seadusandlikus ruumis, mille eesmärgid, tegevused ja vahendid nende saavutamiseks ja täitmiseks on strateegiliselt planeeritud.

Noorsootööd ja selle korraldust tervikuna reguleerib noorsootöö seadus, mille alusel on noorsootöö noortele tingimuste loomine arendavaks tegevuseks, mis võimaldab neil vaba tahte alusel perekonna-, tasemekoolituse- ja tööväliselt tegutseda. Kitsamalt noorsootöö alavaldkondi reguleerivad alaealise mõjutusvahendite seadus ja huvikooli seadus. Lihtsõnu öeldes on noorsootöö mõtestatud, planeeritud, väärtuslik ja mahukas õppeprotsess. Oma ulatuse, tegevuste ja meetodite mitmekesisuse tõttu on noorsootöö jaotatud tinglikult kümnesse alavaldkonda, mis omakorda osaliselt määravad vastavate teemadega tegelevate noorsootöötajate ja noorsootööasutuste nimetused. Tihti peale on alavaldkonnale viitav nimetus inimestele äratuntavam ja arusaadavam, kuigi alati ei seostata konkreetset institutsiooni või inimest noorsootöö valdkonnaga laiemalt.

Rääkides noorsootöö kui valdkonna sünnist Eestis peame alustama noorsooliikumise ajaloost. Juba 17. sajandil ühinesid esimese kõrgkooli õpilased ning korraldati esimesi üritusi ja aktsioone väljaspool formaalhariiduse süsteemi. Edasistest arengutest on oluline mainida 1921. aastal kehtestatud avalikkude keskkoolide seadust, millega sätestati õpilaste õigus osalemiseks koolielu aren-

damises, luues vastavaid ühendusi ja ringe. Aastatel 1920-1928 tegutses juba üle 100 noorte või noorsootööga seotud organisatsiooni, sh ka kooli õpilasesindusi ühendav Eesti Koolinoorsoo Keskliit. 1936. aastal jõustunud noorsoo organiseerimise seadus sätestas noorte organiseerimise olulisust, võimalusi ja vorme, sh noortekomiteede loomist kohalikul tasandil, ning haridusministeeriumi ülesanded noorsootöö arendamisel. Ka Eesti ENSV ajal ei katkenud noorsootöö traditsioon ning tekkisid uued noorsootöö korraldamise vormid (uued noorteühingud, huvikoolid, koolide ringid jne). Üldkokkuvõttes võime rääkida pea 300-aastasest noorsootöö alasest tegevusest, ehk noorsootöö traditsioonist Eestis. Noorsootöö traditsiooni säilitajateks ja arendajateks olid läbi aegade aga noorsootöötajad.

Noorsootöötaja on praeguseks laialt levinud, kuid siiski veel ebapiisavalt tähelepanu pälvinud koondnimetus kõikidele noorsootöö valdkonnas noortega töötavatele spetsialistidele. Laias laastus on lastevanematele ja noortele tihtipeale äratuntavamad noorsootöötaja ametikohtalased nimetused, nt noortekeskuse noorsootöötaja, noorteühingu rühmajuht, kooli huvijuht, muusikakooli õpetaja, noorsoovahetuse grupijuht jne. Noorsootöö erinevate asutuste ja tegevuste spekter on nii lai, mitmekesine ja pidevalt arenev, et tihti jääb noortevaldkonda mittetundvatele inimestele hoomamatuks, et kõik need noorte arengu, psühholoogia, kasvatuslike iseärasuste, vajaduste asjatundjad ja spetsialistid on noorsootöötajad, kes kannavad igapäevaselt hoolt laste ja noorte kujunemise eest. Eestis on hetkel üle 5000 noorsootöötaja, mis moodustab nt pea kolmandiku üldhariduskoolide õpetajate arvust. Noorsootöötaja kutse on sätestatud ka vastavas kutsestandardis. Heaks noorsootöötajaks võib saada

õppides, arenedes ja tundes noorte vajadusi ja probleeme. Nüüdseks juba üle 15 aasta koolitatakse noorsootöötajaid kõrghariduse tasemel Tallinna Pedagoogilises Seminaris, pisut vähem Tartu Ülikooli Viljandi ja Narva kolledžites ja teatud moodulite ulatuses ka mujal. Lisaks pakutakse aktiivselt noorsootöötajatele lühi- ja pikaajalisi täiendkoolitusi erinevatel spetsiifilistel teemadel. Olulisemaks võimaluseks noorsootöötajate teadmiste ja oskuste täiendamisel on Euroopa Sotsiaalfondi programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine” raames toimuv koolitusvaldkonna arendus, koolitajate ja noorsootöötajate koolitus, mille kaudu kuni aastani 2013 saavad võimaluse oma teadmisi täiendada 4000 noorsootöötajat.

Noorsootöö tervikuna on sihipärane õppe- ja kasvatustsents, mis toetab noore teadmiste, oskuste, väärtuste kujunemist. See tähendab ka seda, et noortega töötavad pädevad spetsialistid, kelle kujunemist toetatakse laialdaste õppe- ja enesetäiendamise võimalustega. Noorsootöötajad ja noorsootöö korraldajad peavad tundma ja tunnevad noorte vajadusi ja ootusi ning tuginevad otsuste tegemisel oma teadmistele noorte eluolust. Noorte parem tundmine on noorsootöö üks alustaladest, mis mõjutab oluliselt otsuste tegemise mehhanismi. Noortevaldkonnas otsuste tegemisel on üliolulise tähtsusega noortega konsulteerimine kõikidel tasanditel ja teemadel. Põhjalikumalt vastavatest võimalustest ja mehhanismidest saab lugeda peatükis noorte osalus ja kaasatus. Teiseks oluliseks aspektiks otsuste tegemisel noortevaldkonnas on noorte eluolu, vajadusi, ootusi kirjeldavate andmete kogumine ja analüüsimine. Järgmise nelja aasta jooksul arendatakse Euroopa Sotsiaalfondi programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine” toetusel laialdast noorte eluolu seiresüsteemi, mis annab põhjalikumalt

teavet noortevaldkonna ja teiste noortepoliitika toimealade esindajatele noortest ja noortega seotud otsuste vajadusest.

Tervikliku pildi loomiseks noorsootöö hetkeseisust ja arengutest on järgnevalt detailsemalt kirjeldatud erinevad tegevused ja viimase kümnendi muutused, mis noorsootööd on saanud.

Noorte teavitamine ja nõustamine

Noorteinfo eesmärk on suurendada valikuvõimalusi, mis oleksid noortele kättesaadavad, pakkudes avalikust elust otsest või kaudset teavet ja võimaldades noortel lihtsamini teha iseseisvaid valikuid oma elu korraldamisel. Noorteinfo vahendamise peamiseks struktuuriks Eestis on noorte teavitamis- ja nõustamiskeskused, mis alustasid tegevust 1999. aastal, mil kinnitati noorsootöö seadus, kus sätestati maavanemate kohustus korraldada

1986. aastal loodud Euroopa Noorte Info ja Nõustamise Agentuur ERYICA on rahvusvaheline organisatsioon, mis tegeleb peamiselt noorteinfo ja nõustamise valdkonna ning võrgustiku arendamisega Euroopas. ERYICA koosneb 25-st liikmesorganisatsioonist, viiest partnerorganisatsioonist ja kolmest koostööorganisatsioonist, mis tegutsevad 26 riigis.

Eesti esindajaks ERYICA-s on Eesti Noorsootöö Keskus.

Allikas: www.eryica.org

noorte teavitamist ja nõustamist maakonnas. See tähendab, et igasse maakonda tekkis vähemalt üks teavitamis- ja nõustamiskeskus, mis sai Haridus- ja Teadusministeeriumi juhtimisel ja maa-valitsuse vahendusel riigieelarvelist toetust. 2008. aastal tegutses üle Eesti juba 21 riiklikult toetatud maakondlikku noorte teavitamis- ja nõustamiskeskust.

Teavitamis- ja nõustamiskeskused pakuvad noortele noorte- ja karjääriinfo ning

nõustamise teenust, see tähendab, et noortel on võimalik saada infot vaba aja võimaluste, tervise, õiguste, kultuuri, osaluse, tööturu, karjääri, hariduse jm kohta ning samuti erinevat tüüpi nõustamist. Lisaks keskuses pakutavale infole ja nõustamisele osalevad spetsialistid ka infoüritustel, erinevates noorteprojektides ning korraldavad info ja nõustamislaseid loenguid, näiteks noortekeskustes, koolides ja teistes noortega seotud asutustes. Sõltuvalt maakonna ning kohaliku omavalitsuse võimalustest pakutakse eelnevalt nimetatud teenuseid suuremas mahus ja spetsialiseeritult. Enamus teavitamis- ja nõustamiskeskusi pakub siiski noorte- ja karjääriinfo ning nõustamise teenuseid üheaegselt.

Praegu korraldab maavalitsuste vahendusel teavitamis- ja nõustamiskeskuste noorteinfo vahendamist Eesti Noorsootöö Keskus, mis kuulub ka Euroopa Noorte Info ja Nõustamise Agentuuri ERYICA ning on juhtivaks partneriks noorteinfo teenuse ja võrgustiku arendamisel Eestis. Lisaks teavitamis- ja nõustamiskeskuste rahalisele toetamisele on Eesti Noorsootöö Keskusel juhtiv roll noorteinfo vahendamise teenuse sisulises koordineerimises – väljatöötamisel on noorteinfo standard, korraldatakse, koolitusi ja arendatakse uusi tegevussuundi. Tähtsaks komponendiks noorteinfo valdkonna suunamisel on ka noorteinfo spetsialistide koostöövõrgustiku arendamine ja toetamine.

Alates 2009. aasta algusest tegeleb Eesti Noorsootöö Keskuse rahalisel toetusel teavitamis- ja nõustamiskeskuste karjääriinfo ja nõustamise osa koordineerimisega peamiselt SA Innove Karjääriteenuste Arenduskeskus.

Riigieelarveliste vahendite toetus maakondades noorte teavitamise ja nõustamise korraldamiseks on aja jooksul märgatavalt tõusnud, näiteks 2009. aastal oli toetuse kogu-

Noorte infomessi TEEVIIT korraldamise idee sai alguse aastal 1994 ning sellest ajast alates on messi korraldanud Eesti Noorsootöö Keskus (algsest Eesti Noorsoo Algatuskeskus). Messi eesmärk on pakkuda võimalikult palju informatsiooni õppimise, koolituse, täiend- ja ümberõppe võimaluste, vaba aja veetmise, tööhõive ja kõige muu kohta, mis puudutab tulevase elu planeerimist. Samuti anname noortega tegelevatele inimestele ja ka kõigile teistele huvilistele võimaluse tutvuda kaasaegse metoodilise materjali, raamatute ja kõige muuga, mis aitab tööd huvitavamaks ja sisukamaks teha. Tavaliselt osaleb messil üle 15 tuhande inimese.

Allikas: www.teeviit.ee

Väga oluline on teavitamis- ja nõustamiskeskuste suurenend koostöö koolidega ning võrgustikutöö erinevate noorsootööd arendavate institutsioonidega. Suurenend on kohalike omavalitsuste huvi toetada noorteinfo vahendamist laiemalt ning teavitamis- ja nõustamiskeskustega varasemast enam koostööd teha.

Üheks olulisemateks noorteinfo vahendamise lülideks lisaks maakondlikele teavitamis- ja nõustamiskeskustele on riigi toetusel loodud ja arendatav ning Eesti Euroopa Liikumise juhitud noorteinfo portaal NIP (www.nip.ee), samuti riigi toetusega Eesti Noorteühenduste Liidu poolt

maht juba 6 340 000 krooni, mis on pea neli korda suurem kui riigieelarveline toetus 2002. aastal. 2009. aastal lisandus karjääriinfo vahendamise ja nõustamise riigieelarvelisele toetusele veel kaasfinantseering Euroopa Sotsiaalfondi programmist „Karjääriteenuste süsteemi arendamine”. Seoses rahalise toetuse suurenemisega on tõusnud teavitamis- ja nõustamisteenuse pakkujate arv, teenuse osutamise tegelevate töötajate arv ning ka teavitamis- ja nõustamisteenust kasutanud noorte arv – tõusnud on, ning tõuseb tulevikus veelgi, teavitamis- ja nõustamiskeskuste teenuste üldine kvaliteet.

väljaantav noorsootöötajatele suunatud ajaleht „Aken” ning erinevad infomessid, millest kõige suuremahulisem on Eesti Noorsootöö Keskuse poolt korraldatav Teeviit.

Noorte osalus ja kaasamine

Eesti on üks erilisi riike Euroopas, kus noorte osalemine otsustamises ja noorte kaasamise tähtsus oli teadvustatud ja reguleeritud seadusandja poolt veel enne Teist Maailmasõda. Noorte organiseerumist kirjeldas juba 1936. aastal noorsoo organiseerimise seadus. Seadus sätestas noorte ühinemise olulisust ja võimalusi ning võimaluse noortekomiteede moodustamiseks kohalikul tasandil noorsoo organiseerimise teostamiseks.

Noorte kaasamine on noortele mitmekesiste võimaluste loomine osalemiseks otsustusprotsessides ning noorte osalusmotivatsiooni ja –harjumuse kujundamine. Noorte osalusena nähakse eelkõige noorte aktiivset või passiivset sekkumist ühiskonna protsessidesse ja nende mõju ühiskonnas vastuvõetavatele otsustele. Noored saavad otsuste mõjutamises kaasa rääkida maakondlikes noortekogudes, kohalike omavalitsuste osaluskogudes, riigi ja kohaliku omavalitsuse juures tegutsevates nõuandvates kogudes, erinevates noorteorganisatsioonides jne. Üldiselt läbib noorte osalus horisontaalselt kõiki noortepoliitika valdkondi ja struktuure ning on noortevaldkonna üks peamisi põhimõtteid.

Kohalikud noortevolikogud/parlamendid tegutsevad Eestis juba alates 1998. aastast. Kohalike omavalitsuste juures tegutsevad noorte osaluskogud on suunatud noorte ja avaliku võimu vahelisele suhtlemisele kohalikul tasandil, ning võimaldavad noortel osaleda vastavas otsustusprotsessis ning mõjutada ümbruskonna kujunemist ja eluolu. Aastast 2006 tegutseb ka 15 maakondlikku

noortekogu – igas maakonnas üks. Maakondlikud noortekogud teevad koostööd maavalitsustega ning võimaldavad noortel osaleda otsustusprotsessides ja kaitsta enda huve maakondlikul tasandil. 2008. aastal alustas Eesti Noorteühenduste Liit Eesti Noorsootöö Keskuse toetusel maakondlike noortekogude arengu koordineerimist, mille raames Eesti Noorteühenduste Liit juhtis maakondlike noortekogude võrgustikku ja selle arengut ning korraldas noortekogude liikmetele erinevaid koolitusi. 2009. aastal on Eesti Noorteühenduste Liidu ja Eesti Noorsootöö Keskuse koostöö jätkunud ning lisaks maakondlikele noortekogudele on tähelepanu suunatud ka kohalike omavalitsuste osaluskogude loomisele ning arendamisele. Noortekogude liikmetele, juhtidele ja seotud vastutavatele noorsootöötajatele on tagatud nõustamine osaluse meetoditest ja arengutest, pakutakse koolitusi, arendatakse metoodilisi materjale (nt osaluse käsiraamat), rahvusvahelist koostööd, tutvutakse tegevusega kohapeal igas maakonnas ning vahendatakse paremaid praktikaid.

2009. aastal said Eesti noortekogud ka oma elektroonilise näo: **www.noortekogud.ee**. Toetamiseks edaspidist kohalike noortekogude teket ja nende jätkusuutlikkust arendab Eesti Noorsootöö Keskus koostöös Eesti Noorteühenduste Liiduga noortekogude stardipaketiteenust, tunnustamise võimalusi ja palju muud.

Eesti Noorteühenduste Liit on ühtlasi ka peamine partner organiseerunud, ehk noorteühendustesse kuuluvate noorte huvide esindamisel. Kui 2002. aastal Eesti Noorteühenduste Liit alustas tegevust, kuulus sinna 25 noorteühendust; aastatega tekkisid uued organisatsioonid, kasvas katusorganisatsiooni usaldusväärsus ning praeguseks on liidu liikmeteks juba 50 noorteühendust. Üks olulisematest ja vanimatest kohaliku tasandi osalusvõimalustest

on koolides tegutsevad õpilasesindused ja ülikoolide üliõpilasesindused. Õpilaste õigus osalusele oma kooli elu üle otsustamises ja arendamises on sätestatud põhikooli ja gümnaasiumi seadusega ning üliõpilastele on sama õigus sätestatud ülikooliseaduse ja rakenduskõrgkooli seadusega. Õpilasesindusi ühendab alates 1998. aastast Eesti Õpilasesinduste Liit (187 liiget) ja üliõpilasesindusi Eesti Üliõpilaskondade Liit (22 liiget). Lisaks nimetatud noorteühendustele tegutseb Eestis veel 17 üleriigilist noorteühendust, mille liikmeteks on vähemalt 500 noort ja mis tegutsevad vähemalt viies maakonnas. Noorteühenduste jätkusuutlikkuse toetamine on riigi jaoks üks olulisematest prioriteetidest, 2002. aastal moodustas ühingute toetamine 2,2 mln, ja aastal 2009 pea 8 mln krooni.

Riiklikul tasandil on noortele loodud samuti erinevad võimalused osalemiseks otsustusprotsessis, kuid kahjuks mitte laialt. Esile võib tõsta Haridus- ja Teadusministeeriumi juures tegutsevaid ministrit nõustavaid kogusid, kus noortel on enamus või mis koosneb ainult noorte esindajatest. Nendeks osaluskoegadeks on vastavalt Noortepoliitika Nõukogu, mille ülesandeks on nõu andmine noortepoliitika alaste otsuste tegemisel ja Õppurite Nõukoda, mille kaudu saavad oma arvamust väljendada õpilased ja üliõpilased.

Noorte töökasvatus

Noorte töökasvatus lähtub tööhõivepoliitikast ja noorsootöö võimalustest ning väärtustest. Tööhõivepoliitika eesmärk on noorte tööga hõivatuse suurendamine sotsiaalsete ja professionaalsete oskuste suurendamise kaudu. Nii on töökasvatuse roll mitmekesiste meetmete kaudu noorte tööhõivevalmidust tõsta ning noorte olu-

korda parandada tööturule sisenemisel (Noorsootöö strateegia 2006-2013).

Eesti Noorsootöö Keskus arendab ja rakendab töökasvatuse valdkonnas töökasvatuse meetodeid, toetab töökasvatusalast võrgustikku ning suurendab tööõiguslase info kättesaadavust noortele. Töökasvatuse üks laiemalt tuntud ja hästi rakendunud meetod on Õpilasmalevate koondprojekt, mille algatas Eesti Noorsootöö Keskus 2005. aastal ning on siiani projekti koordineerija. Mõnes piirkonnas oli 2009. aasta malevasuvi Eesti taasiseseisvusaja jooksul juba kümnes sellelaadne. Iga suvi leiab õpilasmalevates tööd 5000-6000 noort. Paljudele on see esmane kokkupuude tööeluga.

Töökasvatuse valdkonnas on tähelepanu all ka vabatahtliku tegevuse arendamine. Toetust saavad noortorganisatsioonid, noortekeskused, noortekogud, et noortel oleks võimalus ja koht, kus end vabatahtlikuna tegutsedes proovile panna ning töökogemusi juurde saada. Noortekeskused on muuhulgas peamised noorsootöö korraldajad kohalikul tasandil. Praegusel hetkel tegutseb Eestis üle 215 noortekeskuse, kus on hõivatud üle 500 noorsootöötaja. Noortekeskuste jätkusuutlikkus ja areng on riiklik prioriteet, nii on riiklik toetus keskuste tegevusele võrreldes 2003. aastaga kasvanud ning moodustab tänaseks üle 4 mln krooni. Noorte tööhõivevalmiduse tõstmiseks saavad toetust ka teavitamis- ja nõustamiskeskused.

Samuti aitab noorte tööhõivevalmiduse tõstmisele kaasa 2008. aastal kinnitatud ja Eesti Noorsootöö Keskuse poolt elluviidav Euroopa Sotsiaalfondi programm „Noorsootöö kvaliteedi arendamine”, mille üldeesmärgiks on tõsta noorte valmidust tööturule sisenemiseks ja seal toimetulekuks tänu noorsootöö teenuste kõrgemale kvaliteedile. Selle programmi ühe tegevusena saab valmis ja

leiab rakenduse noorsootöös õpitu ja kogetu kirjeldamise ja tunnustamise instrument, mille abil noored saavad koondada enda erinevad õpikogemused ühte kohta, et neid kogemusi analüüsida ning soovi korral esitada tööandjatele CV-na või haridusasutustele varasemate õpi- ja töökogemustena arvestamiseks.

Erinoorsootöö

Erinoorsootöö on riskioludes elavatele ja/või probleemkäitumisega noortele arengueelduste loomine noorte võimete ja oskuste aktiveerimise ning motivatsiooni suurendamise kaudu (Noorsootöö strateegia 2006-2013). Üldiselt on erinoorsootöö mõiste väga lai – lisaks riskioludes elavatele ning probleemsetele lastele tegeldakse aktiivselt ka kuriteoennetusega ja eelnevalt riskikäitumise ennetamisega.

Peamisteks alaealistega tehtava kriminaalpreventiivse töö koordineerijaks ja teostajaks on alaealise mõjutusvahendite seaduse alusel moodustatud maakondade ja kohalike omavalitsuste alaealiste komisjonid. Nende pädevuses on alaealiste õiguserikkumiste asjade arutamine, et leida konkreetsele alaealisele sobiv mõjutusvahend – hoiatusest kuni eri-õppekasvatuse suunamiseni. Alaealiste komisjonid lähtuvad oma töös eesmärgist, et alaealist ei karistata, vaid üritatakse suunata õigele ja seaduskuulekale teele. Kui 1999. aastal oli Eestis kokku 34 komisjoni (15 maakondlikku ja 19 kohaliku omavalitsuse komisjoni), siis 2009. aasta 1. jaanuari seisuga on Eestis kokku 67 komisjoni (15 maakondlikku ning 52 kohaliku omavalitsuse komisjoni, sh 8 Tallinna LOV komisjoni). Riigi poolt soodustatakse kohalike komisjonide teket ja toetatakse nende tegevust, kuna vastav ennetustöö on sedavõrd efektiivsem, kuivõrd lähemal

noorele seda tehakse. Kohalike omavalitsuste suurenev aktiivsus noorte aitamisel on tunnustamist väärt. Eesti Noorsootöö Keskus koordineerib ja rahastab alaealiste komisjonide tööd. Riiklik toetus noorteõigusrikkumiste ennetamisele on suurenenud läbi aastate – 2008. aastal võrreldes 2003. aastaga – pea kaks korda.

Alates 1999. aastast on Eesti Noorsootöö Keskus koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumiga toetanud maakondlike alaealiste komisjonide liikmete (15 komisjoni) süsteemset täiendkoolitust. 2003. aastast on koolitusprogrammi kaasatud ka kohalike omavalitsuste alaealiste komisjonide liikmed.

2008. aastast alates on alaealiste komisjonide tööd puudutavad statistilised andmed koondatud Eesti Hariduse Infosüsteemi andmebaasi, mis muudab andmete kogumise lihtsamaks ning võimaldab senisest koostada veelgi sisukamaid ning ilmekamaid statistilisi ülevaateid.

Lisaks alaealiste õigusrikkumiste vähendamisele ning komisjonide koordineerimisele ja arendamisele osaleb Eesti Noorsootöö Keskus aktiivselt noorte heaolu ja turvalisusega seotud arengutes ning projektides, mis hõlmavad nii meediaharidust, internetiturvalisust, sõltuvuskäitumist kui ka seksuaaltervist.

Noorte tervistav ja arendav puhkus

Noorte tervistav ja arendav puhkus on noorsootöö valdkond, mis loob noortele võimalused tervistavaks ja arendavaks tegevuseks noorteprogrammide ja -projektide kaudu eelkõige noortelaagrites, kus lisaks eelnevale saadakse iseseisva elu-, suhtlemis- ja toimetulekukogemusi. Laagrite tegevus on pideva järelevalve all ja selgelt reglementeeritud. Noorsootöö seadusega on sätestatud tingimused laagripidajatele, laagrikeskkonnale ja personalile.

Laagrites on noorel võimalus ennast arendada sisutihedas programmis, turvalises ümbruskonnas, järelevalve all ning reeglina looduslikult kaunis kohas.

Noortelaagrites puhkavate laste toetused on rahastatud Hasartmängumaksu Nõukogu – koondprojekti „Noorte tervistav ja arendav puhkus” kaudu. 2009. aastal toetati ka noortelaagrite juhtide ja kasvatajate pädevuse suurendamiseks korraldatud koolitusi. Koondprojekt ei ole juba ammu enam vaid noorte suvevaheaja veetmise projekt, vaid palju laagrivahetusi toimub kevad, sügis- ja talvevaheaegadel. Laagrite tegevuse arendaja, kasvatajate ja juhtide pädevuse hindaja on Eesti Noorsootöö Keskus. Keskmiselt saab aasta jooksul osaleda laagritegevuses üle 22 tuhande lapse ja noore pea 1400 kasvataja ja 100 laagrijuhataja eestvedamisel.

2000. aastast on noortelaagritel oma elektrooniline nägu: **www.entk.ee/laagrid**

Noorte huviharidus ja -tegevus

Noorsootöö missiooniks on luua eeldusi ja toetada noore kujunemist hästi toimetulevaks ja eneseteostussuutlikuks ühiskonnaliikmeks. Laialdasemaks ja mitmekülgsemaks võimaluseks noorsootöö eesmärkide saavutamisel on huviharidus ja -tegevus, mis on vabatahtlik, süsteemne, spetsialistide poolt juhendatud õppetegevus. Huviharidus on üks noorsootöö valdkondadest ning oma mahu tõttu täiendavalt reguleeritud huvikooli seadusega.

Huviharidus on üldjuhul finantseeritud olulisel määral kohalike omavalitsuste eelarvest, mis teeb sellest ühe stabiilsema, jätkusuutlikuma ning pikaajaliste traditsioonidega noorsootöö valdkonna. Oluliseks osaks valdkonna arengus on laialdase koostöö korraldamine riigiasutuste

ja erialaliitude ning valdkondade esindusorganisatsioonide vahel.

Valdkondade alaliikide õppe mitmekesistamiseks ja arendamiseks on aastate jooksul toetatud õpilaskonkurse, mille käigus on läbi viidud õpetajate koolitusi. Pidevalt on toimunud seminarid, nõupidamised koolijuhtidele ning ka rahvusvaheline koostöö huvikoolijuh- tide ja -õpetajate vahel. Huvihariduse valdkonna arenda- miseks vajalike andmete kogumiseks ja koolituslubade väljastamise asendamiseks arendati Eesti Hariduse In- fosüsteemi selliselt, et juba 2008/2009 õppeaastal pidid kandma huvikoolid õppekavade ja õppurite andmed vas- tavaesse moodulisse. Huvikoolid tegutsevad viies valdkon- nas: sport, tehnika, loodus, üldkultuur, muusika ja kunst. Igapäevaelus on huvikoolid tuntud läbi oma valdkonnast tulenevate nimetuste – spordikooli, keskuse või klubina, tehnika-, loodus- ja loomemaja või -keskusena, muusika- või kunstikoolina jms.

Käesoleval ajal on Eestis kokku 313 huvikooli, neist 133 on munitsipaal- ning 180 eraomanduses. Kinnitatud õp- pekavu on 2409, õppureid 58 056 ning õppekasvatustööga seotud töötajaid 3529 (EHIS 2009. aasta alguse seisuga).

Arvuliselt kõige enam – 96 – on munitsipaalomandu- ses muusika- ja kunstikoole. Viimase kümne aasta jooksul on avatud maapiirkondades ainult kaks uut muusikakooli, sealjuures erahuvikoolide kasv on olnud suur. Käesoleval ajal on eraomanduses olevaid spordikoole 61 ja munit- sipaalomanduses 14. Huvikoolide õppetöö vormideks on grupi- ja individuaalõpe. Üha suurem vajadus on igas huvi- koolis anda lapse arengut arvestavat mitmekülgset õpet, et tekiks suurem tugisüsteem isiksuse eluks ettevalmistusel, mis nõuab huvikoolidelt suuremat paindlikkust ja noorte vajadustega arvestamist. Huvitegevuse poolelt on olu-

line mainida aastakümneid kestnud koolinoorsootöö traditsiooni, kus huvijuhi, ehkkooli noorsootöötaja ja teiste erinevate võimaluste, ringide, klubide kaudu pakutakse lastele ja noortele mitmekesiseid võimalusi arendavaks tegevuseks.

Rahvusvaheline noorsootöö

Rahvusvaheline noorsootöö on noortele ja noorsootöötajaterahvusvahelisekoostöö kogemuste ja kultuuridevahelise õppimise võimaluste loomine (Noorsootöö strateegia 2006-2013).

Rahvusvahelise noorsootöö kaudu on Eestisse jõudnud mitmed uued algatused – Koolirahu programm, tugiõpilasliikumise idee, Noortepäeva tähistamise traditsioon 12. augustil, tänava-noorsootöö, avatud noorsootöö, ja paljud teised väärt praktikad.

2006.-2007. aastal viidi 42-s Euroopa riigis läbi kampania „Kõik erinevad – kõik võrdsed”, mis kõnetas noo-

Mõistet „kultuuridevaheline õppimine” võib käsitleda mitmel erineval tasandil. Otsesemas tähenduses viitab kultuuridevaheline õppimine individuaalsele teadmiste, hoiakute või käitumismallide omandamise protsessile, mis on seotud erinevate kultuuride vastastikuse suhtlemisega.

Allikas: T-kit käsiraamat

„Kultuuridevaheline õppimine”

KOOLIRAHU mudeli on loonud Soome õpilased ning Mannerheimi Lastekaitse Liit. Koolirahu hakati juurutama 1990. aastate alguses ning sellest on saanud Soome koolisüsteemis mitteformaalse hariduse tugevdamise nurgakivi.

Eestis algatati Koolirahu programm 1999. aastal Eesti Noorsootöö Keskuse eestvedamisel. Koolirahu programmi eesmärgiks on saavutada üheskoos suurte ja väikestega, noorte ja vanadega turvaline ning sõbralik koolikeskkond. Koolirahu programm toetab kooli enese initsiatiivi koolikeskkonnast tulenevate probleemide lahendamisel, propageerides rõõmsameelset ja turvalist koolikeskkonda, kus kõigil on meeldiv olla.

Allikas: www.koolirahu.ee

Igal aastal tähistatakse 12. augustil rahvusvahelist NOORTEPÄEVA. Traditsioon sai alguse 1998. aastal Lissabonis toimunud konverentsil, kus osalesid noorsootöö eest vastutavad ministrid. Nagu nimigi ütleb, on päevakangelasteks ja peateemaks noored. Igal aastal kuulutab ÜRO välja ka nn aasta noorte teema (nt. AIDS, noorte osalus vms). Eestis tähistati noortepäeva esmakordselt 2002. aastal, mil Rahvusraamatukogus toimus noorteorganisatsioonide ümarlaud „Millist Euroopat me siis tahame?”

Allikas: www.enl.ee/2844

koostöökokkulepped sõlmitud lisaks Euroopa Liidu liikmesriikidele (Belgia, Saksamaa ja Soome) ka näiteks Hiinaga. Koostöö eesmärk on informeerida riike noortevaldkonna arengutest ning soodustada riikidevahelist noortevaldkonna koostööd. Koostöö hõlmab mitmeid erinevaid noorsootöö valdkondi, kuid enim tähelepanu on pööratud viimasel ajal koostööle meediakasvatuse valdas ning käesoleval aastal vähemate võimalustega noorte kaasamisele noorsootöösse. Põhilised koostöövormid on seminarid, koolitused, ekspertkohtumised, õppevisiidid, praktikad ja noortevahetused. Eesti Noorsootöö Keskus koostöölepingute alase koostöö korraldajana arendab

ri teemadel mitmekesisus, inimõigused ja osalus ning tõestas, et avatuse ja sallivuse suurendamine erinevuste ja mitmekesisuste suhtes noortes ja noortevaldkonnas laiemalt on eesmärk, mille poole globaliseerivas ühiskonnas püüelda.

Euroopa Liidu noorte programm Euroopa Noored (ing. k. *Youth in Action*) soodustab noorte ja noorsootöötajate liikuvust Euroopas ning väljaspool.

Aastate jooksul on rahvusvahelise koostöö võimalused pidevalt arenenud, ning tänapäeval on Haridus- ja Teadusministeeriumil kahepoolsed noortevaldkonna

võimalusi ühingute, noorte ja spetsialistide vaheliseks koostööks rahvusvahelisel tasandil.

Eesti noorteorganisatsioonid kuuluvad mitmetesse rahvusvahelistesse koostöövõrgustikesse ning Eesti ühinemine Euroopa Liiduga on andnud täisliikme õiguse osaleda rahvusvahelise noortepoliitika arendamises.

Lõimitud noortepoliitika kujunemine Eestis

Anne Kivimäe

Haridus- ja Teaduministeriumi noorteosakonna juhataja

Noortepoliitika on tänases Eestis ja Euroopas tervikuna tõestamas oma loomulikkust kohta elukestva hariduse kontseptsioonis ning selle jaoks on tugeva aluse loonud viimase kümne aasta jooksul järjekindlalt arenenud noorsootöö sisu ja struktuur. Artiklis on lühidalt esile toodud noortepoliitika arengud Eestis ja Euroopa Liidus ning kirjeldatud Eesti valikuid lõimitud noortepoliitika kontseptsioonis.

Euroopa Liidu koostöö noortevaldkonnas viimase kümne aasta jooksul on suurendanud tähelepanu noortepoliitika panusele ühiskonna ees seisvate väljakutsetega toimetulekuks.

Noortevaldkonna areng on Euroopa Liidus olnud käsitletud aastatel kiire. Alates Euroopa Komisjoni noortepoliitilise valge raamatu koostamise protsessist ja selle rakendamiseks kokkulepitud koostöömehhanismi määratlemisest 2002. aastal on liikmesriikide ja Euroopa Komisjoni algatused antud valdkonnas muutunud aktiivsemaks ning jõulisemaks. Seda nii institutsionaalselt (nt noortevaldkonna-alaste järelduste tegemine Euroopa Ülemkogu tasandil) kui ka sisuliselt (noortevaldkonnas käsitletavate teemaderingi laienemine).

Viimastel aastatel (2005–2009) on ühelt poolt Euroopa Komisjoni jõulisel eestvedamisel, aga ka mõne liikmesriigi uuenduslikel algatustel põhinedes loodud uus mõõde senisele noortepoliitika-alasele koostööle. Aastani 2005 põ-

hines koostöö Euroopa Komisjoni noortepoliitika valgel raamatul ja selle väljatöötamise protsessil. Valges raamatul kirjeldatud põhimõteteliste suundade teostamine lepitati kokku liikmesriikide noorteministrite otsusega ühise koostööraamistiku loomise kohta aastal 2002 ning alguse sai prioriteetide hea- ja vabatahtlik ellurakendamine avatud koordineerimise meetodil. Sel aastal toimus valgel raamatul ja avatud koordineerimise meetodil rakendatud protsessi ja tulemuste hindamine ning kokku on lepitud uue kümnendi koostööraamistikus noortepoliitika eesmärkide saavutamiseks Euroopas.

Euroopa ees seisvate väljakutsetega toimetuleku vajadus on tänasesse päeva kaasa toonud uued seisukohad noorte osalusest hariduses, tööhõives ja ühiskonnas ning üha paraneva arusaama ühtsest kõikehõlmavast noortestrategiast Euroopas. Horisontaalne ehk lõimitud noortepoliitika ja selle rakendamine on oma sisult varasemast oluliselt rohkem haridus-, sotsiaal- ja tööhõivepoliitikale keskendumas ning noorsootöö on ka uues koostööraamistikus käsitletav nii instrumendina kui läbiva prioriteedina.

Arengud Eestis on olnud valdkonna jaoks määravad ning mõjutatud palju ka EL tasandi koostööst.

Ka Eestis on samal perioodil toimunud noortevaldkonna arengus põhjanevaid muutusi. Noortevaldkonna sees on paljuski just nendel aastatel aset leidnud õiguslik, institutsionaalne ning sisuline määratlemine ja väljakujunemine. Õigusliku määratluse osas on oluline roll olnud noorsootöö seadusel ja selle alusel loodud õigusaktidel. Institutsionaalsel tasandil on vaadeldaval perioodil toimunud areng veelgi märgatavam (näiteks on kasvanud noorsootööasutuste ja noorsootöö korraldusega tegelevate mittetulundusühingute arv). Sisulist arengut (s.o noorte-

valdkonna alused, põhimõtted, tegevused, meetmed jmt) on suunanud strateegilised arengukavad ning nendest viimane – noorsootöö strateegia aastateks 2006–2013 – kirjeldab esmakordselt ka lõimitud noortepoliitika tähendust Eestis (Noorsootöö strateegia 2006–2013).

Siinne oluline areng, mis on selgelt mõjutanud muuhulgas noorsootöös ja noortepoliitikas seatud eesmärkide saavutamist, tuleneb üldisest strateegilise planeerimise kujundamisest Eestis ning ka finantskorralduse arengust, sealhulgas Euroopa Liidu tõukefondide vahendite rakendamisest. Et luua selge planeerimissüsteem, arendada juhtimise läbipaistvust ja parandada finantsjuhtimist, on kogu riigis viimastel aastatel käivitatud mitmeid meetmeid. Need sammud on toonud ka noortevaldkonna jaoks kaasa suurenenud vajaduse põhjaliku aruandluse, tulemuste mõõdetavuse ja kestva analüüsi järele.

Arengud Euroopa Liidu noortevaldkonnas aastatel 2000–2007 on avaldanud otsest mõju Eesti noortevaldkonna põhimõtetele, eesmärkidele ja sisulistele prioriteetidele samal perioodil. Vaadeldes Eesti noorsootöö strateegias aastateks 2006–2013 määratletud noortepoliitika arengusuundade ning noorsootöö eesmärkide saavutamiseks kavandatud meetmeid, samuti lõimitud noortepoliitika olemust, noorsootöö aluseid ja põhimõtteid kirjeldavaid osi strateegias, võib esile tuua palju seoseid EL valge raamatu, koostööraamistiku ning sellel põhinevate määratluste ja prioriteetidega (Noorsootöö strateegia 2006–2013).

Lõimitud noortepoliitika kujundab uut arusaama noortest ja noortepoliitikast.

Noortepoliitika Eestis põhineb arusaamal, et igale noorele on tema isiksuse arengu toetamiseks kasulik saada oma individuaalsel kujunemisteel lapseast täiskasvanu-

ikka (sh oma oskuste, teadmiste, kogemuste arendamisel) osa erinevatest võimalustest ning et noorel on kasulik osaleda nende võimaluste loomisel ja arendamisel. Kehitvat noorsootöö strateegiat tsiteerides: „Lõimitud noortepoliitika tulemusena kujuneb noorel nn kogemuste pakett, mis sisaldab kõike vajalikku ettetulevate väljakutsete, valikute ja võimalustega positiivseks toimetulekuks, sh:

- osalusvõimalusi ja -kogemusi
- õppimist
- loovust ja väljendusvõimalust
- infot ja nõustamist
- kuuluvuskogemust ühiskondlikus elus
- turvalisust ja heaolu
- probleemide ennetust ja tuge nendega toimetulekul.”

Eesti lõimitud ehk integreeritud noortepoliitika lähenemine, mida on kirjeldatud kehtivas noorsootöö strateegias, toetub Euroopa Nõukogu lähenemisele ja keskendub noorte kui spetsiifilise sihtgrupi esiletoomisele noortepoliitilist vaatenurka arvestades. See tähendab, et noorte olukorra parandamine ja/või võimaluste loomine noorte vajadusi ja huve arvesse võttes ning noori arengute kujundamisesse kaasates toob kaasa positiivse arengu iga valdkonna jaoks ja ühiskonna jaoks tervikuna. Eesti kuulub seega oma lähenemise poolest noortepoliitikale riikide sekka, kus noortepoliitika on osa ühiskonna arengule suunatud tegevustest, mitte pelk meetmete hulk teatud vanusegrupi elutingimuste parandamiseks, st kehtib arusaam, et iseene ja oma ümbritseva kogukonnaga positiivselt toimetulev noor on ühiskonnas arengueeldusi loov jõud, ressurss (*põhineb IARD uuringus „Study on the state of young people and youth policy in Europe” sõnastatud noortepoliitika kontseptsioonide erisuste kir-*

jeldusel). Eesti selline isiksuse positiivsel kaasatusel ja mitmekülgisel arengul põhinev noortepoliitika lähtub noorsootöö traditsioonist ja väärtustest. Nii noorsootöö mõiste noorsootöö seaduses kui ka juba esimeses noorsootöö kontseptsioonis kirjeldatud noorsootöö alused ja põhimõtted lähtuvad käibivast arusaamast võimaluste loomise kohta isiksuse mitmekülgseks arenguks.

Kuigi erinevates Euroopa riikides on noore arengu toetamisele, noorsootööle ja selle seoste noortepoliitikaga mitmesuguseid ja ka Eestist oluliselt erinevaid lähenemisi, on viimased arengud Euroopa Liidu liikmesriikide koostöös ühtse arusaama kujundamiseks noortepoliitikas (s.o uue noortevaldkonna koostööraamistiku väljatöötamine) toonud esile noorsootöö erilise rolli ja tähenduse noortepoliitika alusena sarnaselt Eestis käibivate arusaamadega. Eesti noortepoliitikat tervikuna on püütud väliseksperptide poolt kirjeldada ja hinnata kahel juhul: aastal 2000 Euroopa Nõukogu riiklike noortepoliitikate analüüsimise protsessis; aastal 2007 ÜRO Rahvastikufondi UNFPA programmi raames. Viimane hinnang (s.o kehtiva strateegia osas) hindab meie strateegias kirjeldatud noortepoliitikat, noorsootööd ja valikuid nende rakendamisel väga kõrgelt.

Meie lõimitud noortepoliitika rakendamiseks valitud tee põhineb arusaamal, et aastad 2006–2013 kujunevad Eestis üleminekuajaks kahe erineva kontseptuaalse lähenemise vahel: esiteks lähenemine, mis koosneb valdkondlikult killustunud meetmete rakendamisest noortele kui ühele sihtrühmale, ning teiseks lähenemine, kus erinevad eluvaldkonnad töötavad ühiste ülevaldkondlike eesmärkide nimel, mis noorte võimalusi ja seeläbi ühiskonda tervikuna edasi arendavad.

Käesolev kogumik „Noorsootööst siin ja praegu” on valminud Euroopa Sotsiaalfondi programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine” raames. Oma mõtteid noorsootööst ja selle väärtuslikkusest jagavad Riigikogu esimees Ene Ergma, JJ-Street Dance Company tantsuõpetajad, ajakirjanik Liis Kängsepp, noorte koolitaja Georg Merilo ja paljud teised.

